

RAMPA

Rasmus Kull

*Vanemuise oma
Hunt Kriimsilm*

Wagneri „Nibelungi sõrmus“ esmakordselt Eestis — Tippkoreograaf Edward Clugi „Kevadpühitsus“
„Ütle mata“: valusad lood otse meie kõrvalt — Sissevaade kuue samba taha: „Akadeemiline lühis“

156. hooaeg

Käimas on Vanemuise teatri 156. hooaeg. Mina olen selles teatris töötanud viis ja pool hooaega ja kui nendele aastatele tagasi vaatan, ei tundugi seda nii vähe. Sisetunde järgi saab varsti pigem kümme hooaega täis, sest muusikat ja teatrikunsti on selle ajaga tehtud rohkem kui kohustuslikus korras vaja.

Üks on aga kindel: ma olen nautinud iga hetke sellest ajast. Meil on vaimustav teater, kus töötavad suurepärased isiksused. Oma kolme maja ja kolme žanriga suudab Vanemuine jagada oma kunsti mitte ainult Lõuna-Eestis, vaid üle kogu Eesti ja ka väljaspool riigipiire.

Meil on erakordne draamatrupp, väga võimekas balletitrupp ning muusikaosakond, mis näib iga hooajaga oma piire nihutavat. Selle kolmainsus – solistid, koor ja orkester – suudab olla kõrgel tasemel väga laial skaalal, nii lavamuusikas kui ka kontsertrepertuaaris.

Meie repertuaar on mitmekesine ning meie lavadel näeb ja kuuleb tihti nii rahvusvaheliselt tunnustatud eesti lauljaid kui ka juba laiemalt nime teinud rahvusvahelisi artiste.

Mul on väga hea meel, et saan töötada keskkonnas, kus muusika on meie igapäevane suhtlusviis. Rütm ja harmoonia, virtuoossus ja hea maitse saadavad meie kolme žanrit igas proovisaalis ja laval. Iga sõna, iga žest, iga heli saavad kokku suuresti tänu helikunstile. Mis oleks draamakunst ilma rütmi ja intonatsioonita, mis oleks ballett ilma muusikalise dramaturgiata, mis oleks muusika ilma interpretatsioonikunstita? Ja mis oleks muusikateater ilma draamakunsti, liikumise ja lavamaagiata?

Helikunst seob meie igapäevast tegevust, olgu see kontoris, töökodades või lavalaudadel. Helide kaudu me anname edasi oma mõtteid, soove ja oskusi. Aga meil on vaja ka suhtluspartnerit – publikut.

See, millise vibratsiooniga meie omavaheline suhtlus toimib, ongi Vanemuise teatrikunst, meie suhtluskultuur. Ühel hetkel saab sellest midagi enam – vajadus. Just vajadus on see, miks me Vanemuise teatris kokku saame. Vajadus publikul meie juurde tulla ja vajadus omalt poolt publikule pakkuda vaid meie parimat.

Üks on kindel: muusika pole siia maailma loodud meele lahutuseks, vaid ikka meele ühendamiseks.

Sel kevadel on meil ühendavaid lülisid Purcellist Puccinini ja Wagnerist Varreseni. Kohtumispaigaks on nii pimedad kui rambivalguses saalid. Ja partneriteks sõna-, žesti- ja maagia-meistrid. Kel vajadus, see tuleb.

Kohtumiseni Vanemuise teatris!

Risto Joost
Vanemuise muusikajuht
Vanemuise Sümfooniaorkestri peadirigent

-
- 4 Rasmus Kull: mullivesi, mis arvab, et on šampanja?**
- 22 Valu kõrvalkorterist**
- 26 Kui koletis kutsub**
- 30 „Reini kuld“ pannakse särama Eestis**
- 34 Jeanne d’Arc akadeemilise vabaduse kaitsel**
- 36 Kevadine rituaal ja elusügis**
- 40 Teatriplakat kui lavastuse esimene hingetõmme**
- 54 Vanemuine digiajastu laval**
- 58 Itaallase köögirütmid**
- 62 Draamarepertuaar**
- 72 Muusikarepertuaar**
- 82 Balletirepertuaar**
- 90 Lastelavastused**

Teater Vanemuine
Vanemuise 6, 51003 Tartu

vanemuine.ee
facebook.com/vanemuine
instagram.com/vanemuine

Kaanefoto autor: Ana Maria Gergely
Kujundaja: Aide Eendra
Keeletoimetaja: Ene Nagelmaa

Mullivesi, mis arvab, et on šampanja?

TEKST PIRJO JONAS

FOTOD ANA MARIA GERGELY, MARIS SAVIK, HEIKKI LEIS, VANEMUINE

Rasmus Kull on Vanemuise teatri suurim kameeleon – mees, kelle kiillaspea läikega võistleb vaid tema piiritu edevus. Operisolist, kes on vaheldumisi tenor ja bariton, barokk- ja muusikalilaulja, filoloog ja fotograaf. Hunt Kriimsilm, kes jõuab kõikjale ja ujutab oma positiivse energiaga üle kogu teatri.

Kuidas see üldse juhtus, et sain selleks, kelleks sain, on mul jätkuvalt keeruline mõista.

Rasmusega vestles ooperisolist Pirjo Jonas, Rasmuse kolleeg ja huumorimärklaud.

Oleme korralikud ja alustame päris algusest. Kui oleksime lapsepõlves kohtunud, mille järgi oleksin sind ära tundnud?

Minu kohta käis lause, et see laps ei püsi pudeliski paigal. Olen pärit väikesest maakohast Vaidaverest. Mul oli rikkalik fantaasia, mängisin palju üksinda, uitasin mööda põlde ja metsi. Vanusevahe õdede-vendadega oli ka liiga suur, et nendega mängida, mistõttu oli mul kirev seltskond väljamõeldud kaaslasti: *alter ego* Tom Kin ja tema kaks parimat sõpra Jack ja Jane, aga Jane oli ka mees. Sedasi mängisin roheline villateki peal terveid maailmu. Lugesin hästi palju ja olin kirka kujutlusvõimega, mis on tulnud hiljem teatri- ja koolitöodes kasuks.

Kuidas lapsepõlv ja noorus su isiksuse kujunemisele kaasa aitas?

Mu mälestus varajasest lapsepõlvest on nagu Bullerby – ilus ja helge. Kuna mu vanemate talu tegeles tootmisega, pidime talus palju tööd tegema. Eks ma üritasin luuslanki ka lüüa, aga sain selle eest vastu näppe. Meil olid lehmad ja viljapõllud, sead, lambad, kanad. Mu vanemad toetasid meie kultuurihuvi ja kuidagi juhtus, et mu vanem vend päris talu, aga vanemast õest sai pianist, minust muusikateatri näitleja ja nooremast õest arst. Kuidas see üldse juhtus, et sain selleks, kelleks sain, on mul jätkuvalt keeruline mõista. Palamuse rahvateater ja laulukoorid

toetasid mu teekonda. Ka ei plaaninud ma minna Tartusse keskkooli, see lihtsalt juhtus. Miina Härmas õppisin koorilaulu Kadri Leppoja käe all ja seal tehti väga tugevat kooliteatrit. Sealne seltskond ja kultuuriõhkkond toetas mind. Lõpetasin keskkooli, üritasin saada lavakasse, aga ei saanud. Nutsin oma peatäie ära ja hakkasin uusi plaane tegema.

Päriselt nutsid?

Jajaa! Mul oli kindel plaan, et lõpetan keskkooli ja lähen lavakasse. Varuplaani polnud. Läksime klassivennaga katsetele ja langesime mõlemad viimases voorus välja. Sõitsin bussiga koju ja kogu tee Tallinnast Jõgevale nutsin lohutamatu, sest ei saanud aru, kuidas see võis juhtuda! Aga lõpuks jõudsin Palamusele, kus peretuttav tegi sauna, ja pärast seda oli juba natuke parem. Kui ma teisel korral ka sisse ei saanud, siis juba teadsin, mis tunne see on.

Aga julgesid ikka proovida veel?

Jah, kõik ütlesid, paljud on isegi kolmanda korruga saanud, aga ma ei tahtnud. Läksin Tartu Ülikooli inglise keelt ja kirjandust õppima ja lõpetasin hiljem kraadiõppe Šotimaal Glasgow's. Ja lõpuks olen ikkagi teatris ja pean samade inimestega, kellega seal konkureerisin, võidu teatrit tegema. Neile on lihtsalt antud natuke paremad tööriistad, meie peame näitlema näitlemist. Elu teeb imelikke keerdkäike.

„Põrgupõhja uus vanapagan“ (2022). Jürka – Koit Soasepp, Ants – Rasmus Kull.

„Julius Caesar“ (2023). Sextus – Rasmus Kull.

Oled nüüd õiges kohas?

Minu kui maapoi si kohta käis nali, et tulin Tartusse justkui hobusevargaks. Ju ma natuke tulin ka. Aga nüüd, kui olen lõpuks teatris, saan aru, et jõudsin õigesse kohta välja, sest kõik mu oskused, teadmised ja võimed on teatritöös vajalikud. Sul peab olema mingisugunegi enesedistsipliin – minu puhul on see küll alati mini-maalne –, et end vormis hoida; peab olema paks nahk, et selle hulluse peale mitte aru kaotada. Füüsiliselt on mulle antud üsna vastupidav ihu, sest vahepeal on mul kuus päeva nädalas hommikust öhtuni töö ja seitsmendal päeval aeg iseenda jaoks, et harjutada. Olen justkui teatritöö jaoks ehitatud ja mulle endale tundub, et ma pole laval muidu ka kõige hädisem.

Kas vahel paljuks ka läheb ja mida sa siis teed?

Kas sa tahad küsida, mis on minu ilu saladus?

Jah. Mis on sinu ilu saladus?

Ma ütlen sulle, ja see on ka hea soovitus kõigile algajatele lauljatele ja teatrihuvilistele: sellest ei tohi liiga palju hoolida. José Carreras ütles, et iga esinemine ei pea olema kõige parem – on juba väga hea, kui suudad hoida taset stabiilsena. Tunnen, et kui üritaksin teha liiga suuri asju, põletaksin ennast ära. Taustarollide mängimine on tervisele kasulik, sest kui peaksin prõmmima ainult suuri peaosi teha, oleksin ammu koolnud. Lisaks on jube lihtne teatritöösse kinni jääda, ehkki see on samasugune töö nagu olla arst, tule-tõrjuja või koristaja. Sa teed mingit tööd selleks, et ühiskond toimiks. Meie töö funktsioon on lihtsalt natuke teistsugune: tule-tõrjuja päästab maju, meie päästame mingil kaudsel moel hingesid. Sul peab olema *on-off*-nupp – ei saa minna koju ja aktiivselt edasi mõelda, kuidas minust saaks parem laulja. Vahel peavad näitlejad, lauljad ja tantsijad oma tööd kõige tähtsamaks, sest see on justkui nende elu. Mu meelest see päris nii hull pole. Naudin seda, mida teen. Aga kui peaks mingi plahvatus käima? Jääksin seda tööd kohutavalt taga igatsema, aga elus on muidki väärtusi.

Taustarollide mängimine on tervisele kasulik, sest kui peaksin prõmmima ainult suuri peaosi teha, oleksin ammu koolnud.

„Kaubamaja“ (2022). Naaber – Rasmus Kull.

„Sweeney Todd“ (2018). Nellie Lovett – Maria Annus, Sweeney Todd – Rasmus Kull.

„Turandot“ (2024). Ping – Simo Breede, Pang – Rasmus Kull, Pong – Roland Liiv.

Minu unistus endast kui näitlejast ei ole veel päriselt surnud, aga mida aeg edasi, seda rohkem tajun, kui piiratud on tööriistakast, mis on lauljatele hea teatri tegemiseks antud.

Kui Vanemuises oleks üks asi, mida tahaksid muuta, mis see võiks olla?

Mulle meeldiks, kui repertuaaripoliitikat ei peaks vaatama ainult eelarvepõhiselt – mis rohkem sisse toob –, vaid üks lavastus oleks publikule, üks teatrile, üks artistidele. Mind tõmbab muusikateatri poole, mis vist pigem ei kohandu Vanemuise repertuaaripoliitikaga. Mulle meeldib kaasaegne või – kas julgen öelda – atonaalsem muusika, mis paneks inimesi rohkem mõtlema. Mulle meeldivad meie välja toodud Eesti ooperid, kuna nad nõuavad lauljalt ja ka kuulajalt midagi teistsugust. Mingis mõttes pakub see üldisele kultuuri hüvangule ja maitse arengule rohkem kui järjekordne Puccini. Teha Vanemuises ja Estonias muudkui neid kümnet ooperit, mida üle kogu maailma üha uuesti ja uuesti lavastatakse, ei ole pikas perspektiivis mõtet – kaua me ikka neid surnud mehi kummardame? Ostkem parem nende kunstnike töid, kes veel elus on, nemad saavad sellest rohkem kasu.

Aga nüüd, kui tuleb „Libahunt“, on see midagi muud?

Vanemuine on olnud Eesti asjade välja toomises esirinnas ja loodan, et see nii ka jääb. „Libahundi“ puhul erutab mind enim mõte koostööst Ivar Põlluga. Ta on üks Eesti tipplavastajaid ja oleme varem ka koostööd teinud. Kui tegime Tartu Uues Teatris „Emajõe ööbikuid“, oli tal kuidagi hästi hell puudutus. Olen kuulnud, et ta on näitlejatega kuri, aga meile käis ta oma ideed välja ja kõik voolas mingit väga loogilist sängi mööda. See sai kokku nii tore ja mõtlen, kas nüüd „Libahundiga“ toimub samamoodi? Tekst on muidugi teine, tegemist on ikkagi Eesti kirjanduse tüvitekstiga. On üks asi, kuidas võtab publik vastu muusika, mis ei ole klassikaliselt ooperlik. Teine asi on

aktuaalne temaatika, nagu näiteks võõraviha – kuidas need elemendid kokku saavad, kas puudutame sellega mingit ajastu närvi? Nii et ootan, mida Ivar seekord teeb, sest tema lähenemine teatritegemisele on väga põnev protsess.

Kui roll, siis milline?

See on lauljatel ja näitlejatel vist samamoodi, kui nad vaatavad teisi laval mingit rolli tegemas – nad mõtlevad, kas ma teeksin seda rolli paremini või kuidas ma seda rolli üldse teha suudaksin. Tahtsin saada draamanäitlejaks. Kujutan ette, et mul olid päris head eeldused selleks. Minu unistus endast kui näitlejast ei ole veel päriselt surnud, aga mida aeg edasi, seda rohkem tajun, kui piiratud on tööriistakast, mis on lauljatele hea teatri tegemiseks antud. Nii et need rollid, mida tahaksin teha, on võib-olla natuke suuremad, raskemad ja tõsisemad kui need, mis mulle praeguste võimete juures sobivad – sellised energilised, täpsed ja koomilised. Tegin natuke liiga noorena ühe rolli, mis käis mulle ehk üle jõu, aga pärast Sweeney Toddi tundsin, et inimesed hakkasid mind teisiti vaatama. Paljud kahtlesid, kas ma üldse sellega hakkama saan, aga see õnnestus, ka mu enda jaoks – viimaseks etenduseks tundsin, et olen võib-olla võimeline muudki tegema kui Bonid ja Josefid.

Rääkides hoopis teistsugusest rollist – mida isaks saamine sulle õpetanud on?

Kannatlikkust. Mu püsimatut loomuse tõttu on enda minast loobumine vahepeal kohutavalt raske. Väsimuse tõttu ei taha vahel teistega suhelda, aga sinu lapsed on sinu vastutus – sa pead nende hädade ja rõõmudega tegelema. Meil on kodus selline kummaline olukord, et abikaasa, kahe tütre ja kahe emase kassiga tõuseb

Mul pole ka kunagi olnud soovi saada kuulsaks ja mind on ainult korra tänaval ära tuntud.

östrogeenitase vahepeal ikka kõrgele. Kui kassid kräunuvad, lapsed karjuvad ja naine on pahane, siis mõtlen küll, et ma ei ole piisavalt osav, et seda kõike lahendada, aga siamaani on õnnestunud ja ilusaid päevi on alati rohkem kui keerulisi. Laste kasvamist on kohutavalt huvitav jälgida, sest saan oma vanematest ka hulga paremini aru. Neil oli neli last ja kui nemad said hakkama neljaga, siis ei ole mõeldav, et mina kahega ei saa!

Millist rolli fotograafia täidab?

Fotograafiaga on selline lugu, et ma lihtsalt hakkasin seda tegema. Ma ei õppinud seda. Otsin parema kaamera, et jäädvustada tütart, ja kohe hakkasin ka teatris pildistama. Mida aeg edasi, seda rohkem saan aru, kui valesti seda teen. Minu nigelad teadmised fotograafia põhitõdedest hakkavad mulle nüüd kätte maksma, sest mul on mingisugused asjad jäänud alguses tegemata. Vahel mul tulevad nii head pildid, et ise ka üllatun. Teinekord arvan, et tulid väga head pildid, ja ei saa pärast üldse aru, miks nad ei toimi.

Teatripere leiab, et oled väga edev. Kas ise eelistad olla kaadri ees või taga?

Ma ise fotode peale väga ei roni. Ma olen loomult hästi edev, aga mulle endale ei meeldi olla fotode ega lindistuste peal, mida ma ise lõpuni ei kontrolli. Mulle meeldib olla edev laivis. Et ainult tänane publik näeb seda ja siis see hajub ära. Mul pole ka kunagi olnud soovi saada kuulsaks ja mind on ainult korra tänaval ära tuntud. Olengi siin teatris hästi palju enda pärast, mitte teatri või publiku pärast. Mulle meeldib siin olla ja teatrit teha, aga samas jääda natuke anonüümseks – justkui kaadri taga, nagu ka fotograafia puhul.

Üks kolleeg ütles: kõige suurem karistus Rasmusele oleks igavene lavakeeld. Mida sa sellest arvad?

See on, jah, kummaline – ma ei kujuta ette, kuidas inimesed mind näevad. Üks mu lemmikkommentaare minu isiku kohta tuli vestlusest Marko Matvere ja meie kooriliikme Helen Hansbergi vahel. Nad leidsid, et Rasmus Kull ei ole sündinud naisest, vaid on kuidagi isetekkeliselt kasvanud kortermaja kõõginurgas kurgivedelikust märgade ajalehtede peal. Ma ei tea, kuidas nad selle peale tulid, aga mingi pildi loomiseks kellestki on see üsna huvitav lause. Tegelikult me ei saa ju kunagi teada, mida inimesed meist arvavad või kui palju me enda pärismina näitame.

Kõik tahavad teada, kust su rõõm tuleb. On sul üldse mingeid hirme?

Enda pärast ma ei karda, ei oma karjääri ega tervise pärast, seepärast julgengi vajutada kogu aeg. Kui üldse kardan, siis teiste pärast – kardan, et kulutan end teatris nii palju, et mul ei jätku ennast enam kodu jaoks. Aga kui rõõmu ei ole, ei ole ka teatritegemisel mõtet. Mäletan, et Tanel (Jonas – „Sweeney Todd“ lavastaja) küsis mu käest „Sweeney Todd“ ettelaulmisel, kas ma suudan üldse näidata midagi muud kui rõõmu. Kas mul on mingi tumedam pool? Kardan, et kui ma ei saaks end teatris välja elada, võiks see tõlgenduda tavaelus millekski väga ebameeldivaks või tumedaks. Kas oleksin psühhopaat või sotsiopaat – võib-olla olengi? See psühhopaatia on lihtsalt saavutanud sellise sängi, kus ta saab turvaliselt voolata. Praegu niimoodi toimib. Sealt see rõõm tuleb, et saan teha ürgkarjumist Vanemuise laval. Ja see on ikka ränk ürgkarjumine – me lihtsalt üritame teha seda võimalikult esteetiliselt.

„Cyrano de Bergerac“ (2023). Raguenu – Rasmus Kull, Poeedid – Kristjan Häggblom, Oliver Timmusk, Taavi Tampuu.

„Viini veri“ (2018). Pepi – Pirjo Jonas, Josef – Rasmus Kull.

Kolleegide seas sai õhku visatud võimalus esitada Rasmusele julgeid küsimusi. Kuna aga suurt küsimuste laviini ei saanud, tõttas appi tänapäeva inimese ustavaim sõber – tehisar. Ta ei puhka, ei joo kohvi, ei karda eksida. AI oli isegi sedavõrd abivalmis, et pakkus lisaks küsimustele Rasmuse nimel ka vastuseid. Kas võib olla, et tehisar tunneb Rasmust paremini kui Rasmus ise?

AI: Kui lava oleks su armuke, mis seiskus on teie suhe?

Rasmus: Kui lava oleks mu armuke, siis arvan, et oleme jõudnud sinnamaale, et mu abikaasa hakkab juba aimama, et midagi on valesti. Teatritöö on selline, et sinna on väga lihtne kinni jääda, ja väga raske oleks seda peita. Pigem on mu pere leppinud sellega, et mul on keegi teine, ja nad võtavad seda meie elu loomuliku osana. Ja mu lapsed saavad mu armukesega väga hästi läbi, nad käivad meie majas ikka külas ja naudivad seda vaatamängu, mida neile pakume.

AI vastus: (Pikem paus.) See on mürgine suhe, ausalt öeldes. Ma ei saa ilma, aga vahel tahaks päevaks-paariks lihtsalt kodus püsida ja mitte kogu oma närvisüsteemi sinna jätta. Aga noh, niipea kui lava mind jälle kutsus, siis ma lähen. Ilma igasuguse vääriskuse ja enesekaitseta.

AI: Sa oled tuntud oma terava huumori poolest. Kui su huumor oleks relv, keda sa esimesena tabaksid – kolleegi, lavastajat või iseennast?

Rasmus: Mul on huumoriga naljakas asi. Ma ei tee seda teadlikult, aga mul on tung selle poole, et protsess poleks nüri ja igav. Minu jaoks algab teater juba hetkest, kui sa saanud infolauda ja küsid sealt võtit. Teater on hullumaja ja siin on nii palju erinevaid natuure, mis võivad pörkuda. Ma olen terav nendega, kes mulle meeldivad, et

neid ergutada, ja ma olen vahel terav inimestega, kes mulle ei meeldi, et nad mind rahule jätaksid. See on justkui sõkalde teradest eraldamine – kellega mu huumor ei meeldi, sõitku seenele.

AI vastus: Kõiki kolme korraga. Lavastajat kogemata, kolleegi tahtlikult ja iseennast pärast kodus vannitoas. (Naerab.)

AI: Kas minu (Pirjo) ja sinu stseen oleks verine vaidlus, romantiline duett või ootamatu improviseering?

Rasmus: Ajalugu näitab, et see tuleks pigem romantiline duett, ma kardan. Kuigi ma tahaksin teha seda verist vaidlust. Ongi nii – meil on hinges verine vaidlus, aga kukub välja romantiline duett.

AI vastus: (Muigab.) Ma arvan, et see oleks duett, mis algab vaidlusena, lõpeb naerukrampidega ja vahepeal toimub mingi salapärase silmside, mis paneb publiku mõtlema: „Kas nad ...?“

AI: Kui teater kaoks homme, mis oleks su plaan B?

Rasmus: Mul on selline loll olukord, et mul on hästi palju elus õnne olnud. Arvan, et viskaksin täringuid ja loodaksin, et saan midagi huvitavat teha. See pole jätkuvalt võimatu, et lähaksin doktorantuuri ja teeksin midagi keeleteaduse vallas. Või ajaksin seda fotograafiarida edasi, või leiaksin mingi absoluutselt muu asja, sest 10–20 aastat tagasi ei kujutanud üldse ette, mis tööd on praegu olemas. Tead, tööd ikka leiab!

AI vastus: Lähaksin reisile. Võtaksin kaamera ja jäädvustaksin kõike, mida enam pole. Sest võib-olla see ongi teatri olemus – ta kaob ära, ja siis me jääme teda taga igatsema.

AI: Milline jook sa oleksid?

Rasmus: Kirsiliköör – kõik teavad, mis see on, aga keegi ei taha seda proovida.

AI vastus: Mullivesi, mis arvab, et on šampanja.

„Silva“ (2025). Silva Varescu – Annely Peebo, Boni – Rasmus Kull, Feri – Oliver Kuusik, Mustlasviuldaja – Federico Mechelli Uhl.

Valu kõrvalkorterist

KÜSIS ANU TONTS

FOTOD HELE-MAI ALAMAA, ELERIN EHTE

2026. aasta uuslavastuste põneva rea avab 10. jaanuaril Sadamateatris esietenduv Mari-Liis Lille dokumentaal-lavastus „Ütle mata“, mis põhineb paljude eesti inimeste rääkimata lugudel. Lavastuse dramaturgid on Mari-Liis Lill ja Siim Nurklik, kunstnik Arthur Arula. Osades Mirjam Aavakivi (EMTA kõrgem lavakunstikool), Piret Laurimaa, Jüri Lumiste, Veiko Porkanen, Reimo Sagor, Külliki Saldre ja Aivar Tommingas.

Merle Karusoo on öelnud, et enamasti ei ole asi selles, et inimesed ei tahaks rääkida, vaid selles, et keegi ei ole kunagi küsinud.

Vastab lavastaja ja dramaturg Mari-Liis Lill:

„Ütle mata“ on lavastus, mis toob lavale seni rääkimata lood. Kuidas sa nende lugudeni jõudsid ja milline oli materjali kogumise protsess?

Materjali kogusime koos dramaturg Siim Nurklikuga. Minu jaoks algab dokumentaal-lavastuse protsess juba teema sõnastamise ja intervjuu fookuse formuleerimisega. Tegime üleskutse, mida jagasime meililistide ja ka sotsiaalmeedia kaudu, ning palusime ühendust võtta inimestel, kes tunnevad, et nende päritoluperekonnas on mingid asjad rääkimata ja need ei anna rahu. Esimesed vastused saabusid juba samal päeval. Lõpuks oli inimesi, kes soovisid oma lugu jagada, nii palju, et pidime kahjuks ise lugude kogumisele lõpu tegema, sest aeg surus peale ja tuli hakata teksti kirjutama. Väga palju aitasid meid pereterapeutid, kes jagasid meie üleskutset

ja andsid kontakte. Just nende kaudu jõudsid meieni lood, millel oli õnnelikum lõpp – lood, kus ütle mata jäänud asjad said lõpuks välja öeldud.

Kui raske oli inimestel oma keerulist lugu rääkides avaneda?

Merle Karusoo on öelnud, et enamasti ei ole asi selles, et inimesed ei tahaks rääkida, vaid selles, et keegi ei ole kunagi küsinud. Sama kogesime meiega – need, kes juba intervjuule kohale tulid, olid valmis usaldama. Intervjuu alguses rõhutasin alati, et inimene võib rääkida täpselt nii palju, kui ta soovib, ja lõpus küsisin üle, kas sobib, et see materjal jääb meile. Paljud tunnistasid, et kartsid veidi, kuidas vestlus kulgeb ja kas valusatesse kohtadesse naasmine on hea mõte, kuid kohtumise lõpus oli alati kergem olla. Mind huvitab ka kõige valusamate teemade puhul

Intervjuu käigus võin intervjueeritavaga koos nutta ja mõne ebaõigluse peale ka vihastada.

see, kuidas nendega edasi elada – et see ei oleks ainult traumade lahti kraapimine, vaid lugude rääkimine suurema eesmärgi nimel: näidata teed tervenemisele.

Kas nendest lugudest joonistub välja mõni korduv muster või probleem, millele ühiskond peaks rohkem tähelepanu pöörama, et vältida võimalikke traagilisi tagajärgi?

Jah, kindlasti. Üks korduv teema on vanemate alkoholism – sageli ka läbi mitme põlvkonna. Me teame, et see jätab lastesse jälje, kuid ilmselt ei teadvusta, kui sügav see jälg võib olla. Ja nagu näeme, on meil sõltuvuskäitumisega ühiskonnas veel pikk tee minna – nii ennetuse kui ravi tasandil.

Teine korduv muster on lapsevanem, kellel puuduvad vajalikud sotsiaalsed oskused. Sageli on ta ise kasvanud lastekodus või väga keerulises päritoluperes ning tal ei ole piisavalt vanemlikke oskusi, et oma lastega toime tulla. Kahjuks keegi ei märka seda – või ei taha märgata.

Korduvad mustrid ilmnevad ka näiliselt tavalistes peredes, kus suuri probleeme justkui pole: me ei oska vabandust paluda, kiita, konflikte lahendada, oma tundeid sõnastada ega kiindumust välja näidata.

Kogutud lugude põhjal võin aga kindlalt öelda – me õpime!

Rääkimata lood kipuvad olema pigem valusad või kurvad, sest rõõme me jagame tavaliselt meelsasti. Kui lavastuse jaoks materjali kogudes ja näidendit kirjutades pikalt selliste traagiliste elusaatustega tegeleda,

kuidas see sind inimesena mõjutab? Kas tunned viha, kurbust või hoopis soovi maailma parandada?

Selle protsessi jooksul jõuab kogeda väga erinevaid tundeid. Intervjuu käigus võin intervjueeritavaga koos nutta ja mõne ebaõigluse peale ka vihastada. Aga alati, kui inimene on oma loo ära rääkinud, tekib suur tänutunne – sõltumata sellest, kui keeruline see lugu oli. See, et me suudame jagada nii hapraid ja olulisi asju ning valida usalduse (isegi siis, kui elu on õpetanud mitte usaldama), teeb elu suhtes kuidagi alandlikuks. Ja huvitaval kombel on pärast kerge olla. Võib-olla on see tunne midagi sellist, mida vanad kreeklased pidasid silmas, kui lõid mõiste *katarsis* – puhastumine kaastunde kaudu. Seda püüan ka teatrilavale tuua – kaastundes puhastumist.

See on sinu esimene lavastus Vanemuises, kuid dokumentaalsel materjalil põhinevaid lavastusi oled teinud varemgi. Mis sind sellises lähenemises kõige enam köidab?

Mind paelub eelkõige võimalus elada mitut elu ja selle kaudu anda elust tervikuna võimalikult mitmekihiline pilt. Kuigi minu enda elus on olnud põnevaid sündmusi, ei ole ühe elu jooksul võimalik kogeda kõiki neid lugusid, mida sajad inimesed on minuga jaganud. Mind huvitab inimene – mitte ideaalne kujutelm temast, vaid päris inimene meie keskel. Dokumentaalse loo puhul on võimalik jõuda vaatajale lähemale, sest seal puudub filter: see ei ole kellegi väljamõeldud lugu kaugel Ameerikas, vaid täpselt nii juhtuski. Ja ometi jääb õhku lootus – mis veel võib saada?

Esimene proov.

Kui koletis kutsub

TEKST ANU TONTS

FOTO TAAVI TÕNISSONI AUTOPORTREE

24. jaanuaril 2026 esietendub Vanemuise väikeses majas noortelavastus „Koletis kutsub“, mis põhineb Patrick Nessi samanimelisel romaanil. Selle tõsise ja südamesse mineva loo toob lavale Taavi Tõnisson (Eesti Noorsooteater), kunstnik on Kristjan Suits. Mängivad Rasmus Vendel, Kristin Prits, Andres Mähar, Merle Jääger, Marika Barabanštšikova, Margus Jaanovits, Ken Rüütel, Kaarel Pogga, Robert Annus ja Iris Viru.

Vastab lavastaja Taavi Tõnisson:

See on lugu poisist, kelle ema on raskesti haige. Miks on noortele vaja selliseid lugusid kirjutada ja lavastada?

Mulle tundub, et selliseid lugusid on väga vaja jutustada ja seda mitmel põhjusel. Lähedase haigus on miski, mille eest me keegi ei ole kaitstud, ja mingil viisil oleme elus selliste piirsituatsioonidega kõik kokku puutunud. Noor inimene ei julge või ei oska tihti oma tundeid ja mõtteid väljendada, see on võib-olla eriti keeruline just siis, kui on päriselt keeruline: asjad jooksevad ummikusse ja kasvavad üle pea, kõike saab liiga palju. Nii juhtub ka selle loo peategelase Conoriga. Tema lugu on ju mõnes mõttes appikarje. Soov, et keegi teda näeks ja märkaks. Mis sest, et pealispinnal on kõik justkui korras ja Conor isegi väldib tõelist kontakti. Ta püüab näida tugev, sest usub, et nii on õige käituda. Ta püüab näida tugev, sest tahab uskuda ja loota, et kõik läheb hästi. Teate küll seda tunnet: seni kui ma tõde välja ei ütle, ei ole seda ehk olemas?

Tänapäeva noored elavad tihti mingit sorti isolatsioonis ning võõrandumine perekonnast, sõpradest ja ühiskonnast on süvenev probleem. Meie loo üks olulisemaid sõnumeid ehk ongi, et elu on vahel ebaõiglane ja keeruline ning me ei tohiks end oma probleemidega üksi jätta. Me peame julgema abi küsida ja me peame õppima märkama.

Kuidas siis peaks üks noor inimene suhestuma teemadega, millega tal ehk isiklikku kokkupuudet ei ole olnud? Ikka lugude kaudu.

Milleks üldse on vaja kirjandust? Või teatrit? Teater annab võimaluse teatud kriisi ja piirsituatsioone kogeda ja läbi mängida turvalises keskkonnas. Seeläbi muutume ehk kõik veidi mõistvamaks, empaatiliseks. Teater ei ole muidugi kasvatusasutus. Aga usun, et tunde kasvatus küsimuste ja emotsionaalse intelligentsuse arengu tarvis on nii kirjandus kui teater suurepärased vahendid. Me vajame lugusid, tahame neid kuulata, vaadata, kogeda. Need aitavad meil mõista, teatud mustreid ära tunda, samastuda ja mõtiskelda, kuidas me ise mingis olukorras käitume. Nii teater kui kirjandus aitavad meil kasvada täisväärtuslikumaks inimeseks.

On inimesi, kes arvavad, et lastele ja noortele peaks lavastama ainult lõbusaid ja helgeid materjale. Mis sa neile ütled?

Mõistan neid. Elu on niigi keeruline, milleks siis veel teatri kaudu seda keerukust võimendada. Aga kas me saame reaalsuse eest põgeneda? Teater peab mu meelest olema tugevas kontaktis reaalsusega, peegeldama seda poeetilisel või vähem poeetilisel viisil. Kindlasti peab teatris olema oma koht ka lõbusatel ja helgetel lugudel. Aga ka muul, sest elu on palju mitmekesisem. Usun väga sellesse, et noore vaatajaga saab ja peabki kõigest rääkima. Ei tohiks olla tabuteemasid. Küsimus on eelkõige selles, millisel viisil vaatajaga suhelda, millisel hetkel ning kuidas teemasid käsitleda ja lugusid jutustada. Kuidas siis peaks üks noor inimene suhestuma teemadega, millega tal ehk isiklikku kokkupuudet ei ole olnud? Ikka lugude kaudu. Selliste lugude kogemine teatrimediumi vahendusel annab

ehk veidi laiema silmaringi. Kogemine aga loob nii mõistmist, emotsionaalset kindlust kui empaatiat.

Kas teater võib inimesi mõjutada või aidata? Või jääb kunst kunstiks ja elu eluks?

Ma usun küll, et teatril on võime inimesi puudutada ja mõjutada. Seda ma ei usu, et üks lavastus suudaks maailma päriselt muuta. Küll aga saab teater anda mõtteainest, aidata luua seoseid ja taustsüsteemi. Teater oma olemuselt on ju inimeste kokkutooja! Vahel on saalis sada, vahel viissada või tuhat inimest, kes ühes hetkes koos midagi kogevad. Juba olemuslikult peaks see aitama inimesi üksteisele lähemale tuua. Ühised kogemused aitavad üksteist paremini mõista ka siis, kui jäädakse täiesti eriarvamusele. Kogemus on siiski ühine! Kunstil üldisemalt on täita väga oluline roll. Kunstikogemusega inimene on tavaliselt avarama silmaringiga ja suudab ehk paremini mõista ja mõtestada kõiki protsesse, mis meie ümber ja meie sees toimuvad, aidata näha ilu ja arendada inimese esteetilist taju ja maitset.

Noortel on tänapäeval palju probleeme ja muresid, sealhulgas räägitakse palju koolikiusamisest. Kuidas sulle tundub, kas me lihtsalt räägime neist asjadest rohkem või ongi olud aina keerulisemaks muutunud?

Võrreldes millise ajaga? Ühtpidi on täna noortel palju rohkem võimalusi eneseteostuseks, maailm on lahti ja ainukeseks tegelikuks piiriks on fantaasia. Teisalt ... täna noortel tuleb tõesti seista silmitsi paljude suurte probleemidega. Maailm on võrreldes paarikümne aasta

Kunstil üldisemalt on täita väga oluline roll. Kunstikogemusega inimene on tavaliselt avarama silmaringiga ja suudab ehk paremini mõista ja mõtestada kõiki protsesse, mis meie ümber ja meie sees toimuvad, aidata näha ilu ja arendada inimese esteetilist taju ja maitset.

taguse ajaga muutunud palju ebastabiilsemaks ja reaktsioonilisemaks. Infotehnoloogia arengu ja AI tulekuga on tõe tajumine muutunud palju keerulisemaks. Infot on nii palju, maailm on muutunud kiireks. Mida uskuda? Millest lähtuda? See kõik mõjutab mõtlemist. Ärevust on palju. Süvenemisuskust jääb ajaga vähemaks. Raske on eristada olulist ebaolulisest, avalikku isiklikust ja tõelisi suhteid luua.

Samas on tunne, et paljud mured, millega noored tänapäeval silmitsi seisavad, on samad, mille ees seisime meie mõnekümne aasta eest. Koolikiusamine oli teema ka üheksakümnendatel. Ja ka kaheksakümnendatel. Ilmselt ka enne seda ... Vahendid ja viisid olid siis ehk veidi teistsugused. Keskkond oli teistsugune. Normid olid teistsugused. Aga arvan, et olemuslikult olid kiusamise põhjused ja käitumismustrid ikka samad. Ka inimesed on ikka samasugused, arvan ma. Nüüd on tugistruktuure justkui rohkem, aga esmalt peab noorel olema julgust, et oma probleemist kellelegi rääkida. Nii oli see ka siis. Eks kiusamine on indikatsioon mingist murest või probleemist, mis on jäänud lahendamata. Vahel otsib kiusaja tähelepanu ja käitub nõmedalt hoopis enda *status quo* säilitamise või tõstmise nimel. Vahel on see hoopis põgenemine tegelike probleemide eest. Meie loos on Conor vastamisi mitme klassikaaslasega, kes teda kiusavad. Kummalisel kombel tundub, et Conor lausa otsib seda konflikti, tahab, et teda kiusataks. Mu nägemuses on sellel kindel põhjus. Conor tahabki, et teda karistataks, ja otsib leevendust teda närvivale süütundele. Mingil viisil annab kiusamine Conorige ka kinnitust, et ta üldse olemas on, et ta on reaalne.

Oled pärit Tartust ning lapse ja noorukina ka Vanemuise lavastustes kaasa löönud. Lavastajana tuled Vanemuisesse esimest korda?

Jaa, olen tõepoolest Tartus sündinud ja oma elu esimesed kakskümmend aastat selles linnas ka elanud. Juba lapsena sattusin Meelis Hansingu juhitud stuudiateatrisse Minerva. Tegime tihti oma proove Vanemuises. 1990ndatel oli Vanemuise teater mulle koduks, veetsin suurema osa oma ajast seal proove tehes, etendusi vaadates, paaris lavastuses kaasa mängides ja tihti ka niisama. Ükski lavastus ei jäänud nägemata. Mõnda vaatasin kümme-viisteist korda. Nii olid tolleaegsed Vanemuise näitlejad mulle õpetajateks, iidoliteks ja eeskujudeks (Hannes Kaljujärvi, Aivar Tommingas, Andres Dvinjaninov, Liina Olmaru, Rain Simmul, Merca, Helena Merzin, Riho Kütsar, Margus Jaanovits, Herta Elviste, Raivo ja Kais Atlas, Lembit Eelmäe, Raine Loo, Ao Peep, Kersti Neem ja nii paljud teised!). Vahel õnnestus salaja hiilida kas suure või väikese maja rõdule ja sealt lavaproove jälgida, nii et keegi mind ei märganud. See oli kõik pööraselt põnev. Või siis iga-aastased augustikuised külalissetendused, kui teised teatrid Vanemuises oma lavastusi mängisid (Draamateater, Endla, Ugala). Mida kõike sai nähtud ja kogetud! Tol ajal olin kindel, et tahan saada Vanemuise näitlejaks. Läks teisiti, aga olen nüüd naljatamisi öelnud, et kuluski ainult kolmkümmend aastat, et ringiga tagasi jõuda! Ja mitte näitleja, vaid lavastajana. Eesootaval protsessil on kõige selle tõttu mu jaoks kindlasti eriline väärtus.

„Reini kuld“ pannakse särama Eestis

Eesti Kontserdi ja Vanemuise teatri koostöös jõuab esmakordselt Eesti publiku ette täismahus **Richard Wagneri tetraloogia „Nibelungi sõrmus“**. Tsükkel koosneb neljast ooperist – „**Reini kuld**“, „**Valküür**“, „**Siegfried**“ ja „**Jumalate hukk**“ – ning selle esimene osa on Saaremaa ooperipäevade 2026. aasta programmis. Muusikajuht Risto Joost. Lavastaja, kunstnik ja valguskunstnik Michiel Dijkema (Holland).

Intervjuu Risto Joostiga

KÜSIS SIREL HEINLOO
FOTO MAIT JÜRIADO

Mis teeb Wagneri „Nibelungi sõrmuse“ eriliseks?

Wagneri „Nibelungi sõrmuse“ tetraloogia on kogu ooperiliteratuuri ulatuslikem tsükkel, mis on ajalukku läinud väga mitmel põhjusel. Kõigepealt on neljast ooperist koosneva mammuttsükli idee terviklik ja ühendab senini teatriaajaloo mastaapseimat ambitsiooni siduda libreto kaudu muusika, draama ja visuaalne kunst üheks tervikuks. Sellest saab *Gesamtkunstwerk*, üks suur jutustus. Pea 15 tundi vältava terviktsükli jaoks lasi Wagner ehitada ainulaadse arhitektuuri ja funktsionaalsusega ooperiteatri Saksamaal Bayreuthis, kus tänini esitatakse ainult Wagneri komponeeritud oopereid. Väikeste eranditena on seal esitatud ka

teiste ooperiliteratuuri korüfeede muusikat.

Üks Wagneri „Nibelungi sõrmuse“ tsükli oluline element on jutustav maneer läbi terve nelja ooperi, see on kontrastiks seni laialt levinud numbriooperile. Lisaks on kogu tsükli omane juhtmotiivide (*Leitmotiv*) olemasolu, mis tähendab, et ooperi tegelaste erinevatele karakteritele viidatakse nendele ainuomaste muusikaliste motiivide ja sümbolite kaudu.

Ja miks esitada see tsükkel just nüüd ja praegu?

Kõigepealt on oluline esile tuua „Nibelungi sõrmuse“ kande viin – lihtlabane võimuiha, mis oma olemuselt on ajatu ja resoneerub kahjuks

Muusikutele on iga Wagneri ooper väljakutse. See muusika vajab nii solistidelt kui ka orkestrilt väljakujunenud kunstnikunatuuri ja oskust end laval maksma panna. Tehniliselt on see muusika arvopärdilikult „alasti“.

suurepäraselt ka praeguse ajaga. Hea ja kurja võitlus, armastus, reetmine ja nii inimeste kui ka jumalate surelikkus.

Kõik need elemendid on osa inimkonna DNast ja ehk praegusel ajal ongi meil kõigil oluline heita korra pilk Wagneri peeglis.

Peale „Tristani ja Isolde“ esietendust Vanemuise teatris mõni aasta tagasi tekkis mul kaugemale tulevikku vaadates tunne, et miks mitte meie Vanemuises ei võiks selle Nibelungi-teekonna ette võtta. Igal enesest lugupidaval ooperiteatril peaks see tsükkel millalgi repertuaari sattuma.

Eestis seda tsükli lavastatud ega ette kantud ei ole (väikseks erandiks 1902. aastal „Valküür“ Tartu Saksa Käsitöölise Suveteatris). Praegune hetk tundus eelkõige sobiv just seetõttu, et meil on olemas palju võimekaid ja tippvormis olevaid lauljaid, kes laulavad Wagneri rolle regulaarselt nii Eestis kui ka Euroopa lavadel.

Ain Anger, Aile Asszonyi, Annely Peebo, Monika-Evelin Liiv on ainult mõned näited lauljatest, kes on selle vankri eesotsas. Nad on praegu oma karjääri tippvormis ning kui arvestada kogu tsükli ettekandmise ajatelge ja viie aasta perspektiivi, siis on selge, et meil pole aastaid raisata.

Arvestades Vanemuise kui esimese Eesti kutselise teatri ajalugu, on ülimalt loogiline, et just meie juhime „Nibelungi sõrmuse“ esimest tervikettekannet. Aga selge on ka see, et üksi ei suuda me seda majanduslikult kanda. Suur tänu Eesti Kontserdile, kes on selles protsessis oluline partner.

Missugune on „Reini kulla“ ehk esimese osa sisuline või muusikaline rõhuasetus?

Mida see muusikutelt ja solistidelt nõuab ja mida pakub?

Kesksel kohal kogu tetraloogia idee teostamisel on lavastaja. Me otsisime inimest, kes tunneks Wagnerit, omaks juba Wagneri lavastamise kogemust ja suudaks nii mastaapse teose nii sisuliselt kui ka praktiliselt algusest lõpuni välja kanda. Lisaks ei teeks halba ka Eesti muusikamaastiku tundmine.

Nõnda jõudsime Michiel Dijkema juurde, keda Eesti ooperipublik tunneb juba nii mõnegi lavastuse kaudu Rahvusopera Estonias.

Minule isiklikult oli oluline Michieli kvaliteeditaju ning lavastajakäekirja detailsus ja täpsus, lisaks esteetiline maitse. Michiel on ühtlasi sopran Aile Asszonyi abikaasa.

Meie soov oli, et publik saaks igast ooperist eraldi ja terviktsükli silmas pidades kätte nii ühekordse elamuse kui ka „wagneriaanidele“ mõeldud kogu tsükli hõlmava kontseptsiooni.

Eelkõige kannab seda ideed lavakujundus, mille läbivaks elemendiks on füüsiline konstruktsioon – see kandub ooperist ooperisse edasi, muutes samal ajal oma vormi. Kõlab veidi müstiliselt, aga seda kõike peabki oma silmaga nägema, et ideed mõista.

„Nibelungi sõrmuse“ avalugu on ametlikult proloog ehk sissejuhatus järgnevale kolmele ooperile. Selle tegevus viib vaataja loo algusesse, Reini jõe tütarde valvatud kulla juurde, millest kõik hilisemad sündmused alguse saavad.

Kokkuvõtlikult võiks proloogi nimetada mitteametliku pealkirjaga „Ahnus ja võimujanu“ – kõik, kes seda teed lähevad, on määratud hukule.

„Reini kuld“ on, nagu eelloole omane, kirjutatud ühevaatuselisena. Meie versioonis näeb seda

kahes vaatuses, et publikule jääks aega muljeid jagada ja festivaliatmosfääri nautida.

Muusikutele on iga Wagneri ooper väljakutse. See muusika vajab nii solistidelt kui ka orkestrilt väljakujunenud kunstnikunatuuri ja oskust end laval maksma panna. Tehniliselt on see muusika arvopärdilikult „alasti“. Meie kontseptsioonis ei pea samad lauljad laulma kogu tetraloogiat, vaid eesmärk on kaasata võimalikult palju eelkõige eesti lauljaid. Kindlasti ei saa me läbi Lätita, aga ka teiste Vanemuise lauljate ringi kuuluvate lauljateta.

Kas sul on ka endal erilisi kogemusi Wagneri muusikale pühendatud Bayreuthi festivalilt Saksamaal?

Aastal 2010, kui töötasin Rahvusopera Estonia peakoormeistrina, sain Eesti Richard Wagneri Ühingu kaudu võimaluse minna Bayreuthi Festspielhausi vaatama kolme etendust – „Lohengrini“, „Nürnbergi meisterlauljaid“ ja „Parsifali“. See oli erakordne elamus ja see paik väärrib kindlasti oma kuulsusrikast ajalugu. Nii interjäär kui ka pörandasügavusse kaduv orkestriauk ja äärmiselt ebamugavad publiku-toolid – kõik on laval toimuva teenistuses.

Kunstile esmaklassilised ettekanded, ainult staaridest koosnevad solistide koosseisud, vaimustav orkester, tippasemel koor ja kohati kummalised lavastused, mis tihti ka publikult palju *boo*-hüüdeid pälvisid – kõik see jättis Bayreuthist müütilis-poeetilise mulje. Lisaks Wagneri kodu ja puhkepaik Wahnfried, mis on omaette kogemist väärt.

Ja tunniajased pausid vaatuste vahel, mil saab värskes õhus *Bratwurst*’i nautida. Kui kellelgi veel käimata, siis soovitan soojalt. Peale meie etendust Saaremaal on paslik Bayreuthi minna küll.

„Nibelungi sõrmuse“ Eestis lavale toomine on olnud sinu ammune unistus. Kuidas kujundab selle idee teostumist lavastuse väljatulemine Saaremaa ooperipäevadel?

Meie algne soov oli lavastada „Nibelungi sõrmus“ Tartus. Meil oli selleks ka muusikaline ja lavastuslik kontseptsioon olemas. Kiire majanduslik kalkulatsioon aga ütles, et puhtpraktiliselt pole see teostatav, kuna 700-kohaline Vanemuise suur maja ei võimalda nii kulukat projekti ilma kosmiliste piletihindadeta ette võtta.

Eesti Kontsert ja Saaremaa ooperipäevad võimaldavad meile aga pea 2000 istekohta ja soodsama piletihinna, samuti eksklusiivsema platvormi, kus pole küll standardseid ooperiteatri tingimusi, aga selle eest on väga huvitatud publik, festivali atmosfäär ja praktilises mõttes väga lai orkestriauk, kuhu kõik Wagneri soovitud pillid peaks ära mahtuma.

Kogu lavastusprotsess ja peaproov toimub Tartus, nii nagu algne idee ette nägi. Publik saab sellest osa aga ainult ühel korral Kuressaare ooperitelgis.

Kogu projekt peaks kokku kestma neli pluss üks aastat ehk siis lisaks tetraloogia kronoloogilisele ettekandmisele soovime aastal 2030 publiku ette tuua kogu tsükli neljas osas, nii nagu Wagner seda oma kontseptsioonis ette nägi.

Käesoleva hooaja kevadel on meil veel paar märgilist sündmust.

Märtsi alguses toome publikule vaatamiseks ja kuulamiseks tõelise maiuspala – balletiõhtu pealkirjaga „Kevadpühitus“, mis annab märku, et ettekandele tulevad Igor Stravinski ballett „Kevadpühitus“ (lavastaja Edward Clug) ja Béla Bartóki „Orkestrikontsert“ lavapealkirjaga „Läbi/paistev“ (lavastaja Jevgeni Grib). See on orkestrimuusika ja balletikunsti gurmaanidele erakordne õhtu, sest lisaks nimekatele lavastajatele on tegu ka orkestrimuusika tähtteostega. Kui orkestrimuusikule öelda sõna „kevadpühitus“, on selle taga rohkem kui lihtsalt üks teos.

Aprilli alguses leiab Vanemuise teatris aset ehk viimaste aastate üks huvitavaimaid žanrilõimumisi. Tartus juba palju tuntust kogunud soome lavastaja Samuel Harjanne, kes on meile teada eelkõige muusikaližanrist, lavastas hiljuti Tampere oma esimese ooperi – „La traviata“. Selle lavastuse märksõnaks oli sümbioos: kahe eraldiseisva žanri – muusikali ja ooperi – ühendamine. Just see lavastuslik käekiri tõi igal õhtul täissaali. Meie huvi on selle lavastusega äratada huvi ka sellise publiku hulgas, kelle esimene eelistus ei ole ooper, vaid pigem muusikal.

Lisaks Wagnerile on Vanemuise muusikaosakonna üks tippphetki ka maikuus aset leidev hooaja lõppkontsert, kus kanname ette Richard Straussi kolossaalse „Alpisümfoonia“.

Kohtumiseni Vanemuises!

Jeanne d'Arc akadeemilise vabaduse kaitsel

TEKST SVEN KARJA
FOTO VEIKO PORKANEN

Vanemuise draamapoole 2026. aasta kevadhooaja uuslavastus on soome nüüdisaegse näitekirjaniku Juha Jokela draama „Akadeemiline lühis“ (originaalpealkiri „Dosentit“), mis esietendus Soome Rahvusteatri suures laval 2021. aastal.

Suurtele lavadele mõeldud teoses on vaatluse alla võetud meie aja suured teemad ja suured vastasseisud, sedapuhku akadeemilise keskkonna kaudu. Põhjamaadele omaselt on näidendi kesksemad osad naiste kanda (neis rollides on Maria Annus, Ragne Pekarev ja Liisa Pulk). Dramaatilise, näidendi jooksul järjest uut hoogu saav konflikt sõlmub hetkest, mil ühes ülikoolis töötav sotsiaalpsühholoogia professor Johanna Virt asub teaduslikult uurima ülikooli töökorraldust ja sisekliimat ning töötajate motiivatsiooni ja läbipõlemisohte. Uurimistöö käigus satub Johanna teravasse vastasseisu ülikooli rektoriga, mis paneb tõsiselt proovile Johanna ametieetika.

Ent mõistagi pole see lavastus vaatamiseks ainult akadeemilise eluga seotud vaatajatele. Tervise Arengu Instituudi 2020. aasta Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuringu järgi tunneb 32% töötajatest end tööl olles pideva pinge ja stressi all – seega iga kolmas inimene sinu kollektiivis. Akadeemilises kontekstis on olukord aga veelgi drastilisem: Praxise 2019. aasta uuring kinnitab, et Eestis kogeb töö pingelisust, kurnatust, ühiskonnas alaväärtustamist iga teine akadeemiline töötaja.

Juha Jokela: Tööprotsessi jooksul intervjuueerisin mitmeid erinevate alade teadlasi. Intervjuud olid mahukad ning teadlased avasid avameelselt ja põhjalikult ülikoolimaailma olemust, protsesse ja oma arusaamu teadustööst. See oli kirjutamise motiivi seisukohalt eriti oluline. Kuigi minu jaoks läheb otsetee teadlaseks ja kunstnikuks olemise mõistmise juurde – teaduse ja kunsti puhul on nii suhe rahaga kui ka mõõdetavate tulemuste nõudmine väga sarnased – ja kuigi teose üsna individuaalne vorm tundus nõudvat väga isiklikku lähenemist, sai intervjuusid tehes üsna kiiresti selgeks, et see näidend ei räägi tegelikult minust.

Teadlased, teadustöö, ülikooliasutus ja haridus – need ei pruugi olla seotud minu igapäevatööga, kuid need on osa suuremast maastikust, mis muudab meie olemasolu sügavamaks ja tähendusrikkamaks. Ka minu elu muutub paremaks, kui eri eluvaldkondi mõistetakse mitmekesisemalt ja paremini. Veelgi olulisem on kõrgharidusasutuse roll institutsioonina, mis praktiseerib kriitilisust. Ainus vastumürk tohutule valeinformatsiooni laviinile teadmisteühiskonnas saab olla ainult tõde: teaduslikult pädev, tõene ja pidevalt uuenev info, ning selle väärtustamine ja hoidmine.

Ma kuulun nende hulka, kes tunnevad muret nende asjade tuleviku pärast.

Lavastaja Taago Tubin: Juha Jokela võtab ette näiliselt marginaalse teema – „oma kabinetides nagu eebenipuust tornides nokitsevad akadeemikud“, aga tulemuseks on universaalne uurimus sellest, kuidas ärimaailma töövõtted ja keel lõhuvad valdkondi, kuhu ei sobi kasumijahi ja konkurentsi retoorika. Ja mul on tunne, et me liiga kergekäeliselt kipume soostuma selliste arengutega, selle asemel, et neid kahtluse alla panna ja vastu seista, nagu teeb selle loo peategelane Johanna – muidugi ka oma tervise hinnaga. Kui me aga rohkem ühiselt seisaksime mingite asjade eest, siis oleks vastupanul rohkem tulemust. Et ei oleks ainult üks Jeanne d'Arc, nagu selle näidendi peategelane, kes kaitses akadeemilist vabadust ja ülikoolide autonoomiat.

Tartu ülikooli teatriteaduse professor, humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna õppeprodekaan Anneli Saro:

Juha Jokela „Akadeemiline lühis“ on dokumentaalse aluspõhjaga näidend, mis põhineb Soome oludel ja mille jaoks kirjanik ka hulgaliselt intervjuusid läbi viis. Kuid kõnekas on see tekst Eestiski, sest eks meie kõrgkoolidki ole neoliberaalsed institutsioonid, mis lähtuvad paljuski majandusloogikast, tulemuslikkuse mõõtmisest ja võistluslikkusest. Akadeemilise töö kitsaskohadest väljaspool kõrgkoole enamasti ei räägita, vähemalt mitte selle emotsionaalsest poolest.

Kuna teadustöö on paljude teadlaste jaoks seotud eneseteostusega, on neil suur oht ka üle töötada ja läbi põleda. Teadlased on üldiselt doktorikraadiga, mis tähendab, et nad on õppinud palju aastaid, kuid nende palk on tihti tagasihoidlik või siis projektipõhisusest tulevalt ebastabiilne. Ebaproportsionaalne suhe pingutuse ja palga vahel tekitab aga solvumist ja alaväärsustunnet. Eelõeldu kehtib suuresti muidugi kogu haridus- ja kultuurivaldkonna kohta, aga kardan, et need tunded on isegi üldisemad.

Kevadine rituaal ja elusügis

TEKST SIREL HEINLOO
FOTO TANEL VEENRE

14. märtsil esietendub Vanemuises kaks lühiballetti: „Läbi/paistev“, lavastajaks balletijuht Jevgeni Grib, ning „Kevadpühitsus“, lavastajaks maailmanimega koreograaf Rumeeniast – Edward Clug.

Lühiballett „Läbi/paistev“ käsitleb meist igauht puudutatavat nähtust vananemist, tõlgendades seda karjääri lõpusirgele jõudnud tantsija perspektiivist. See on eluetapp, kus keha ja kohalolu justkui hajuvad, kuid inimese sisemaailm muutub seda selgemaks. Tekib küpsus, mis ei vaja enam tõestamist. Läbipaistvus ei ole kadumine, vaid üleminek teisele tasandile.

Béla Bartóki „Orkestrikontserdi“ värvikale ja emotsiooniküllasele muusikale loodud lavastuses tantsivad ning saavad sõna etendajad eri generatsioonidest. See on Jevgeni Gribi esimene lavastus Vanemuise balletijuhina ning loominguline taaskohtumine dramaturg Siret Campbelliga, kellega koostöös valmis Gribi esimene täispikk ballett „Tuhkvalge“.

Kõneldes oma loomisprotsessist toob Grib esile, et lavastus ei kujuta pelgalt fiktiivset lugu, vaid peegeldab tõelise inimese kogemust ja siset arengut, sealhulgas vananemisega kaasnevat vastupanu. Tantsija, kes lavastusmeeskonda inspireerib, on Estonias tantsinud baleriin Irina

Pähn. Tema läbikogetu kaudu leiavad lavastaja ja kunstnik selle universaalse, mis puudutab meid kõiki. Balletitantsijate elus on vananemine alati järsem ja formaalsem, sest nende karjäär kestab enamasti 20 aastat ja pärast seda tuleb muutus. Kuidas vastu võtta uut versiooni iseendast, mis sugune on ajas muutuv keha ning millised uued sotsiaalsed rollid?

Lavastus toob nähtavale vananemisega kaasas käivaid läbielamisi: mis juhtub inimesega hetkel, kui paistab, et kõik, millele oled seni pühendunud, on läbi? Koos Siret Campbelli ja Tanel Veenrega on lavastaja süvenenud küsimusse, kuidas käib vananemise aktsepteerimine ja ilu leidmine muutumises; kuidas võib tihti olla tunne, et noor ja vana on inimeses samal ajal kõrvuti olemas. Võib ju olla ka nii, et isegi kui on olemas *mina*, kes lepib vananemisega, ei pruugi samal ajal olemas olla lava ja publikut, kes seda omaks tunnistanud vananemist tänuga tervitab. Ka niisugune kogemus peegeldub tantsijate, muusikute ja näitlejate elus.

Lavastus toob lavale 60. aastates tantsija, kes seisab vastamisi nooruse elujõuga – tema kõrval on Vanemuise balletitrupi noored tantsijad. See on põlvkondade ja eluetappide kohtumine. Kelle hingeldus jääb kõlrama?

Lavastuskunstniku debüüdi teeb ehtekunstnik Tanel Veenre, kes on varem loonud kostüümid Gribi lavastusele „Valgus maailma lõpust“ (2024)

„Kuigi need on minu tuleristsed lavakujundajana, olen ruumiga tegelema intensiivselt läbi terve loometee. Aktiivse galeriikunstnikuna olen tihti kasutanud ruumi oma sõnumi võimendamiseks. Minu jaoks on oluline mõjutada vaatajat tunnetuslikult, luua atmosfäär, kus ehete või kostüümide sõnum saaks võimenduda. Laval püüan lahendada suurt plaani – üksikute selgete kujundite ja suurte mahtudega. Selles plaanis ei huvita mind n-ö illustratiivne lähenemine, asjade kribu-krabu. Pigem taktiiline sensitiivsus (eriti oluline tantsulavastuse puhul!) ja tonaalsus – lavakujundus kui lavastusele helistiku andja.

Vananemise teema köidab mind vahetult, peegeldades minu isiklike hirme ja ihasid. Olles 48-aastane, on keha ja ka vaimu muutused, paratamatu allakäik minu igapäevane võitlus. Ma näen oma naha kuivamist, juuste kadumist, kortside teket, silmade tuhmumist. Kuidas sellega kohaneda? Kui palju on looduse ringkäigu paratamatust seljatada? Tunnen, et minus on tohutult energiat, kogemusi – ja siis annab kohutav valu jalgades mulle märku, et ma ei saagi tormata kui tuul, nii nagu ma ikka olen teinud. Kuidas nokitada oma ülimalt detailsete ehete, kui silm ei seleta enam kõiki pooltoone ja detaile nii, nagu olen harjunud nägema? Pean hoidma tahet ja fookust olulisel, trotsides oma keha piire.“

Edward Clug – koreograaf, kes äratav kevade

Edward Clug (s 1973) on tantsumaailmas nimi, kes on rahvusvahelisse fookusesse tõstnud Mariboris asuva Sloveenia Rahvusballeti. Tema läbimurdelavastus „Radio & Juliet“ (2005) lõi ootamatu dialoogi Radioheadi muusika ja Shakespeare'i näidendi vahel ning avas talle tee paljudele festivalidele üle maailma. Tema tõlgendus Igor Stravinski (1882–1971) „Kevadpühitsusest“ (2012)

ja esimene täispikk ballett „Peer Gynt“ (2015) kinnitasid tema positsiooni oma põlvkonna silmapaistva koreograafina. Nüüd, kevadel 2026 jõuab tema „Kevadpühitsus“ Vanemuisesse.

Balletijuht Jevgeni Grib on võimaluse üle uhke: tantsijad saavad end teostada tippkoreograafi käe all ning liikuda väljakutset pakkuvastantsukeeles. Põnevil on ka vanemuislased teistest osakondadest, sest esimest korda tuuakse lavale kevadiselt suur kogus vett. Kui Pina Bausch oma Wuppertali tantsuteatris lavastas „Kevadpühitsust“ (1975), oli lava kaetud mullaga. Edward Clugi käivitav loodusjõud on vesi.

„Kevadpühitsus“ („The Rite of Spring“) – ürgne puhastav rituaal

„Kevadpühitsus“, mille esmaesitus põhjustas 1913. aastal Pariisis skandaali, on saanud kaasaegse muusika ja tantsu verstaapostiks. Teose lähtemotiiviks on paganlik müüt, kus noorel tütarlapsel tuleb end kevadjumaluse lepitamiseks rituaalse ohverduse käigus surnuks tantsida. Koreograafiat kannab eelkõige Stravinski rütmiliselt ettearvamatu ja dissonantne muusika, kuid selles on ka poeetilisi ja õrnatundelisi hetki.

Lavastaja Clug on intervjuus kõnelenud¹, et ehkki ta püüdis teost alguses selgemalt meie kaasajaga siduda, mõistis ta üsna pea, kui tugevalt on see muusika ise tantsu allikas ja juhtija, nii et kõik üleliigsed kihid langesid maha. „Niisiis ei – laval ei ole naftaga määratud kajakaid!“ naljatleb ta. „Mind on eelkõige huvitanud valitu – ohverdatav neiu. Minu versioonis tutvustatakse teda juba balleti alguses; vaataja teab kohe, kes ta on, ning me rändame temaga koos tema viimse hingetõmbeni. See erineb algversioonist, kus esimeses osas kujutatakse veel paganlike hõimude rituaale. Meil on ohvriotsus langetatud juba siis, kui eesriie avaneb. Ta eraldub vabatahtlikult, teda ei sunnita. Tema otsus on teadlik – korraga hirmu ja uhkust kandev. Talle on au olla valitu. Tahtsin, et pühitsuse teekond algaks just selle naise vaatenurgast.“

Clugi tõlgendus sünteesib ürgse impulsi kaasaegse esteetikaga. Tantsijad kehastavad kevade müstilist jõudu: plahvatuslikku, ebamugavat,

¹ „Kevadpühitsuse“ lavastusest Zürichi Balletis vestlesid Edward Clug ja Michael Küster (2016). www.opernhaus.ch/spielplan/kalendarium/petruschka_sacre/season_11232/

Edward Clug.

Clugi tõlgendus sünteesib ürgse impulsi kaasaegse esteetikaga. Tantsijad kehastavad kevade müstilist jõudu: plahvatuslikku, ebamugavat, elu ja surma piiril kõndivat energiat.

elu ja surma piiril kõndivat energiat. Tema lavastus on füüsiliselt pingestatud – koreograaf on suutnud Stravinski muusika keerukuse tõlkida liikumiseks, mis tõlgendab selle sisu loovalt edasi. Clug ei kaunistada seda teost, vaid paljastab. Näiteks on ta kirjeldanud, et jõudis ideeni kaasa lavastusse vesi just seetõttu, et muusika ise ütles talle, et midagi peab taevast alla langema. „Katsetasime eri võimalusi ja lõpuks tundus vesi loogilise valikuna – elu andva ja puhastava jõuna, kogu oma väes!“

Kunstiline juht ja kultuurisaadik

Rumeenias Beiuşis sündinud Clug alustas oma teekonda klassikalise balletiga Cluj-Napoca rahvuslikus balletikoolis, kuid suurema kunstilise vabaduse nimel asus 1991. aastal tantsima Slovenia Rahvusteatris Mariboris, 2003. aastal sai temast Maribori balleti kunstiline juht. Oma balletilavastustes on ta julge klassikatõlgendaja. Tema täispikka balletti „Peer Gynt“ (2015) on esitatud näiteks Viinis, Zürichis ja Dortmundis. Balleti „Faust“ lõi ta Zürichi balletitrupile (2018), „Meistri ja Margarita“ Moskva Suure Teatri (2021) ning „Pähklipureja“ Stuttgardi balletitrupile (2022). Tema tööd on pälvinud mitmeid auhindu, sealhulgas Sloveenia Prešereni fondi preemia ja Rumeenia kultuuriteenete medali.

Edward Clug loob balletiga maailmu, kus keha räägib ja muusika hingab. „Kevadpühitsus“ on selle lähenemise kvintessents.

Teatriplakat kui lavastuse esimene hingetõmme

TEKST VIRGE RATASEPP

FOTOD HEIKKI LEIS, MARIS SAVIK, TAAVI LUTSAR,
KATRIN LEEMENT, ANDRUS KANNEL, ELERIN EHTE

Teatriplakat ei ole pelgalt piletite reklaam – see on visuaalne sissejuhatus lavastuse maailma ning oluline suhtluskanal publiku ja teatri vahel. On suurim kiitus, kui plakat peatab hetkeks vaataja pilgu ja paneb teda tundma, et midagi olulist ja põnevat saab sündima.

Üks visuaal, palju keskkondi

Kui plakat seostub paljudele endiselt paberil reklaamiga, siis tänapäeval on selle roll märkimisväärselt muutunud. Püüame teadlikult vähendada füüsilise reklaami osakaalu ja tuua lavastusi esile eelkõige digitaalsetes keskkondades. Sellele aitavad kaasa mitmesugused ekraanilahendused, mis on paigaldatud nii linnaruumi kui ka teatri mängupaikadesse.

Reklaamivisuaal peab seega toimima ühteaegu nii teatrimajas, bussipeatuses, suurel linnaekraanil kui sotsiaalmeedia voos. Kindlasti peab see olema silmapaistev, sest plakati- ja reklaamimüra on palju. Kuidas eristuda? Huvitava pildikeele ja visuaalse järjepidevusega, mis aitab publikul ära tunda Vanemuise teatrikeelt – sõltumata sellest, kus ja millises formaadis reklaami nähakse.

Hoojarütm

Kui heita pilk Vanemuise teatri plakatiloomemaailma, siis avaneb tõeliselt kirju pilt. Kolmežanriteatrina loob Vanemuine igal hooajal ligikaudu 15 plakatit – see sõltub uuslavastuste, kontsertide ja eriürituste arvust. Seda on parasjagu. Arvestades esietenduste ja kontsertide tiheidust teatri mängukavas, võib öelda, et plakatite tootmine käib Vanemuises hooajaüleselt.

Milline tuleb plakati visuaal ja emotsioon, sõltub lavastaja ja/või kunstniku eelistustest. Enam kui üheksa aastat Vanemuise teatris reklaame kujundanud Katrin Leementi sõnul tahab see duo plakatil näha ennekõike näitlejat, fotot esemest või fotomanipulatsiooni. Viimast juhtudel, kui vajalikku fotolavastust ei ole võimalik esemete puudumise tõttu kokku panna.

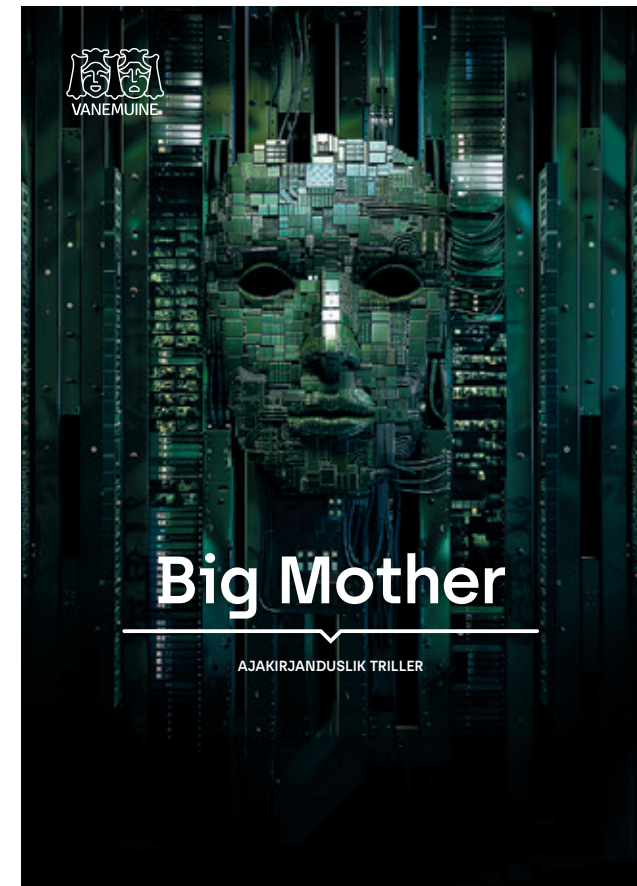
Loovus piiratud tingimustes

Sageli kasutatakse ka foto ja fotomanipulatsiooni kombinatsiooni, kus näitleja on üles pildistatud, aga foto vajab põhjalikku töötlust. Heaks näiteks on draamalavastuse „Nukumaja“ plakat, millel näitleja Maarja Johanna Mägi pool keha on muudetud kõrvarõngaks. Või siis ooperi „Kuningas Arthur“ plakat, mille loomise ajaks ei olnud kuninga krooni ega kostüümi veel olemas. Nii valmis sel ilutsev kroon ja kostüüm kunstnik Lilja Blumenfeldi kavandite põhjal, kasutades Shutterstocki, tehisintellekti ja Photoshopi koostööd.

Kuna teatriplakateid pildistatakse juba enne prooviperioodi algust, on tavapärane, et grimmi-osakond töötab alles paruka, õmblusosakond kostüümi ja kübarsepad peakatete kallal. Siis ei jää üle muud kui olla loov: kombineerida kostüüm, peakate ja grimm vastavalt olemasolevale või kasutada AI abi. Sellised olukorrad ei ole ideaalsed, ent teatris töötavad loovnimised panevad alternatiivid toimima nii, et teisiti poleks pärast enam tahtnudki.

Tööriist AI

Photoshoppi sisseehitatud tehisintellekt on Katrini igapäevane tööriist, selle abil saab kiirelt selekteerida esemeid ning eemaldada või laiendada tausta. Mõnikord on kogu pilt genereeritud AI abil. Hea näide on draamalavastuse „Big Mother“ plakat, millel on kujutatud serveriplokkidest digitaalne nägu, vihjates jälgimise ja meediakontrolli teemale. „Selle lõi Midjourney-nimeline tehisintellekt lavastaja Robert Annuse juhiste ja minu koostatud käsu järgi,“ meenutab Katrin.

Teatriplakat on olemuselt keerukas visuaalne väljendusvorm.

Külm järv, ehe emotsioon

Teatriplakat on olemuselt keerukas visuaalne väljendusvorm. Sellega nõustub ka kunstnik Kristjan Suits, kelle sõnul peab plakat andma edasi lavastuse atmosfääri ja stiili ning toimima ka turunduslikult. „Minu plakatvisuaali valikud on tavaliselt tunnetuslikud – otsin visuaalseid referentse, mis vastavad mu sisemistele tunnetele, ja seejärel proovime need ellu viia,“ räägib ta.

Üheks hiljutiseks näiteks on lavastuse „La vita nuova“ plakat, mille keskpunktiks sai hetk, kus näitleja Kaarel Pogga hulpis sügiseselt külmas järvevees.

Pogga esimene reaktsioon kunstniku ideele oli kahetine. „Mõtlesin, et kuigi kontseptsioon töötab lavastusega hästi, on vesi ju külm – olin just haige ja kartsin, et jään uuesti. Vesi läheb kõrva, mis on rõve ja tüütu ning kõlab nagu kõrvapõletik. Aga teeme ära – võtan midagi sooja selga, teen tee termosesse ja panen kõrvatropid kõrva,“ jagab näitleja tekkinud sisemonoloogi.

Veealune kogemus oli kõike muud kui mugav. „See tunne, kuidas sentimeeterhaaval külm ja märg kangas naha külge kleepub ... Ma pole kunagi olnud talisupleja. Mu väiksed sõrmed lähevad külmas vees krampi,“ meenutab Pogga. Ometi aitas just see ebamugavus ülesandele keskenduda: „Peamine eneseületus oli alandlikkus olukorra ees. Jah, oli raske, aga võtsin rahulikult, maandasin kiusumõtted ja keskendusin. Arvan, et saime fotograaf Heikki Leisiga kenasti hakkama.“

Ilma maskita

Plakatipildistamised toimuvad kuid enne proovi- perioodi algust, mistõttu on plakatifotode tegemine näitlejatele ja teistele artistidele sageli rollist eraldiseisev kogemus. „Kui pean kaamera ette astuma ilma tegelaskujuga kontakti omamata, tunnen end ebakindlalt – justkui oleksin lihtsalt mina, mitte tegelane. Puudub kaitsev mask, mis rollis olles olemas on,“ arutleb Pogga. Ometi möönab ta, et „La vita nuova“ puhul oli kõik teisiti: „Külm vesi, mis voolas suhu ja ninasõõrmetesse, trumpas üle kõik muu. Plakat sai autentne ja emotsioon veenev.“

Otsides õiget

Reklaamikujundaja Katrin Leement peab „La vita nuova“ pildistamist üheks eriliseks oma tööst. Eriliselt meeldejäädav on tal teisigi. Näiteks ooperilavastuse „Põrgupõhja uus vanapagan“ plakati loomisel kujutas kunstnik Iir Hermeliin vanapaganat ette songitud maapinnaga raiesmikul seismas. Katrin pani autole hääled sisse ja asus raiesmikku otsima. Otsingud kandsid vilja ja Taavi Lutsari tehtud droonifotodel nägi vanapaganat kehastanud Koit Soasepp vägagi pettunud välja, just nii nagu kunstnik soovis.

Kui pikslist saab pintsel

Kujundaja töö ei käi aga ainult arvuti taga. Vajadusel võtab Katrin kätte ka pintsleid – nii valmisid lastemuusikali „Sipsik“ ning draamalavastuse „Galilei elu“ plakatid. Viimase puhul oli kunstnik Suitsu idee kujutada plakatil näitleja Hannes Kaljujärvest maalitud portreed ning selle asemel, et kasutada Photoshopi filtreid, haaras Katrin pintsleid ja akrüülvärvid. „Maalimine on minu teine kodu ning kõik need vähesed korrad, kui saan seda graafilise disaineri tööga siduda, on minu vaieldamatud lemmikud,“ muljetab ta.

Kanakuut fotoseinaks

Kui tavaliselt toimuvad plakatipildistamised fotostuudios, teatrimajas või etenduspaigas, siis balletilavastuse „Vihm detsembris“ plakati tarvis leidis see aset kujundaja Katrini koduaias musta värvi kanakuudi taustal. Lavastuse pealkirjast kantult olid Frédéric Chopini ja George Sandi rollides tantsivad solistid kujutatud plakatile vihmas.

Vihma tekitamiseks soetas Katrin poest otsiku, millega aiavoolik kraani külge ühendada. Balletiartistide kastmine sooja veega jäi toonase balletijuhi Mare Tomminga teha, kes nautis olukorda täiel rinnal. Kuna pildistamine toimus pigem jaheda kevadilmaga, said balletisolistid end pärast Katrini saunalaval soojendada – nii et kunagi ei tea, millise kulminatsioonini teatriplakati pildistamine viib!

Väike liikumatus, suur fookus

Ega fotostuudioski tehtavad pildistamised lihtsad ole, sest plakatinäolt oodatakse tavaliselt kindlat poosi, emotsiooni või ilmet, mille saavutamine võib olla ajakulukas. Heaks näiteks on ooperi „Boheem“ plakat, millel ooperisolist Mirjam Gerbethi (endine Mesak) portree.

Mirjam tunnistab, et kuigi plakatipilt on pealtnäha väga lihtne, oli selle teostus üllatavalt keeruline, sest vaja oli konkreetset pilku. „Saime pildistada ainult paari minuti kaupa, sest mu silmad olid justkui kõõrdiasendis, mistõttu pidin iga natukese aja tagant puhkama. Ka pea ühes positsioonis hoidmine tund aega järjest oli pika aja peale kehale füüsiliselt raske,“ meenutab Mirjam.

Kontrollitud risk

Vanemuise suvelavastuse „Richard III“ plakatil seisab nimiosa täitev Ken Rüütel, peas põlev kroon. Etenduspaigas, Raadi lennuangarides toimunud pildistamine oli lausa ekstreemne: kui muidu võiks põleva krooni näitlejale pähe töödelda, siis seekord valiti tee, kus pildistati näitlejat päriselt põleva krooniga. Emotsioon sai ehe ja olgu öeldud, et näitleja väljus pildistamiselt terve peanahaga – kõik toimus rangelt kontrollitud keskkonnas. Sellegi plakati idee taga on kunstnik Kristjan Suits kahasse lavastaja Tanel Jonasega.

Need plakatid teeb eriliseks mitte ainult madialikult tugev visuaalne keel, vaid ka üks ja sama modell – Vanemuise balletisolist Maria Engel.

Viis plakatit, üks modell

Itaalia lavastaja Giorgio Madia jaoks on lavastuse reklaamplakat kui visuaalne avamäng, mis valmistab publikut ette eesootavaks rännakuks. Madia nägemuse põhjal on tema lavastustele loodud viis plakatit: ooperilavastustele „Carmen“ ja „Turandot“, balletilavastusele „Ohtlikud suhted“ ning operettidele „Viini veri“ ja „Silva“. Need plakatid teeb eriliseks mitte ainult madialikult tugev visuaalne keel, vaid ka üks ja sama modell – Vanemuise balletisolist Maria Engel.

Madia sõnul kõnetab teda plakatil enim inimnägu. „Silmapaar, mida tänaval kohtame, võib panna meid peatuma ja vaikides meiega rääkida,“ selgitab ta oma mõttemaailma ja põhjendab, miks ta pöördub oma plakatvisuaalis näo kui keskse sümboli poole. Jäädes truuks oma olemusele, ent

olles alati uuenev, on ühe motiivi korduv kasutamine Madia jaoks kui talisman, mis seob kõiki tema kunstilisi rännakuid.

Ilu kui kutse

Loomulikult ei ole reklaamnäo valik juhuslik. Lavastaja otsib näost väljendusrikkust ning võimet kohaneda erinevate stiilide ja emotsioonidega, ent üle kõige – ilu. „Ilu on kutse. See kutsub meid oma kõrgema olemuse, meie parema mina poole. See on üks neist saladustest, mis teeb elu elamisväärseks, tuletades pidevalt meelde, et eksistents ei seisne ainult vältimatuses, vaid ka imes, püüdluses ja tähenduses,“ arutleb lavastaja.

Nii lavastustes kui ka plakatitel otsib Madia ilu duaalsust: ilu kui välist kohalolu ja sisemist valgust. Sellise duaalsuse ongi ta leidnud Maria Engelis.

Plakat = etenduse edu

„Maria ilu ei ole tema saavutus, vaid anne, mis on liidetud sisemise terviklikkusega. See kõik kiirgub temast kaugemale. Oma „Carmeni“ plakatil, aastal 2015, palusin tal kehastada iseseisva, kütkestavalt atraktiivse Lõuna-Euroopa naise olemust – magnetilist, ent sihikindlat. Plakat kandis selle sõnumi edasi erakordse selgusega ning selle edu peegeldas ka etenduse enda edu,“ usub Madia.

Sellest ajast alates, plakat plakati, lavastus lavastuse järel on ilu otsing saanud Madia loomingu: „Iga plakat peegeldab minu veendumust, et ilu, olgu laval või mööduvas kohtumises tänaval, jääb elutähtsaks vajaduseks. Teater, tants, muusika ja neid ümbritsevad kujutised eksisteerivad kõik selleks, et meenutada meile: ilu ei ole üleliigne, vaid hädavajalik; mitte kõrvalekalle, vaid kutse. See kõneleb meie sügavaimale olemusele, kutsu meid kõrgema mina poole ning tee elu mitte üksnes talutavaks, vaid ka kirkaks, salapäraseks ja elamisväärseks.“

Vanemuise teatri kolme järgmist hooaega toetab Fenix Casino.

„See, et saame nüüd anda oma panuse ka Vanemuise tegemistesse, on meile eriliselt südamelähedane ja paitab hinge,“ ütleb Fenix Casino tegevdirektor Violeta Anstal. „Vanemuisel on eriline roll Eesti kultuuriloo loomises ning loodame, et meie panuse toel saab see ühine lugu öitsema veelgi säravamalt.“

Fenix Casino ja ennustusportaal FenixBet on oma tunnuslause „Panustame omadesse“ all toetanud mitmeid silmapaistvaid spordiprojekte ning ettevõtte portfelli sisaldab rohkelt sporditeemalisi tooteid. Samas oleme alati soovinud panustada ka klassikalise kultuuri, mistõttu tunneme end Vanemuise teatri hooajasponsori rollis eriti õnnistatuna.

2024. aasta mais jälgis kogu Eestimaa pingsalt ühe Rakvere poisi **Kaspar Eevaldi** teekonda oma unistuse poole – Everesti tippu. Kasparist sai kaheksas eestlane, kes on jõudnud maailma katusele. „Ta tõestas meile kõigile, et unistused on täitumiseks! On olnud au anda sellele ka oma panus,“ ütleb ekspeditsiooni toetaja, Fenix Casino turundusjuht Marje Braunbrück, kes on ka varasematel aastatel veetnud nii mõnegi magamata öö Kasparile tuge pakkudes, kui too vallutas erinevate kontinentide kõrgemaid tippe.

Inimvõimete kompamine paelub väga paljusid ning Fenix Casino sponsorlusprojektid pööravad erilist tähelepanu julgete ettevõtjate turvalisusele. Kõige ehedamaks näiteks inimvõimete piiride nihutamiseks Eestis on üks sitke Tartu mees – mitte rauast, vaid lausa titaanist.

Eesti ultrasportlane **Rait Ratasepp** püstitas 2025. aasta novembris USA-s Californias maailma tuntuimal 24-tunnisel katkematul jalgratta ajasõidul World Time Trial Championships uue isikliku rekordi ja saavutas kuuenda koha. Sama aasta juunis läbis Ratasepp esimesena eestlasena

maailma ühe raskema rattavõistluse, Race Across America. Talle kuulub 10-kordse ultratriatlioni maailmarekord ning just tema suutis läbida 60 päeva jooksul 60 täispikka triatlioni maailma kiireima ajaga.

„Pühendunud Raidu toetajana oleme aukartusega aastaid jälginud, et maailmas ei ole liiga pikki vahemaid ega liiga suuri sihte, kui tahe, visadus ja südikus on piisavad. Ootame põnevusega Raidu uusi väljakutseid,“ kommenteerib ennustusportaal FenixBet juht Priit Pajumaa.

Fenix Casino ja FenixBet on viimased kolm aastat toetanud ka **Eesti meeste korvpalli rahvuskoondist** ning meie staarmängijat Kristian Kullamäed sooviga, et noored talendid saaksid jätkata tipptasemel mängimist. Koostöö korvpalliga jätkub kuni 2028. aastani.

Crosskartide rallisprindi Eesti meistri võistlused kandsid tänavusel hooajal uut peatoetaja nime – **FenixBet Crosskart Rallisprint**. 2025. aasta sarja tõmbenumbriks oli WRC maailmameister **Martin Järveoja** crosskardi roolis! Kuigi ta pidi lõpuks leppima teise kohaga, leidis crosskart endale FenixBeti toel uue tulihingelise fänni – kes oleks arvanud, et õbluke laulja **Grete Paia** kannab endas nii tugevat rallipisikut, et julgeb Järveoja juhendamisel päris võistlusrajale kogenud meestega rinda pistma tulla? Crosskardiga koostöö jätkub samuti ka uuel hooajal.

Oleme panustanud ka Eesti dokumentalistikasse, toetades **Delfi dokumentaalfilme Eesti spordi-maailmast**, nii heas kui halvas. Meie toel on linale jõudnud film „Lõvide vennaskond“ legendaarsest jalgpallimeeskonnast, portreelugu „Kuningas“ Paul Keresest, lugu karjäärirõõpust trauma tõttu spordist lahkunud sportlastest „Lõppmäng“ ning Eesti suusatamise särava tõusu ja karmi kukkumise retrospektiiv „Kindral“.

Tulles aga tagasi teatri juurde: lisaks Vanemuise selle hooaja ühe suurema ja olulisema lavastuse „**Palve. Kumardus Arvo Pärtil**“ toetusele pani Fenix Casino öla alla ka teatri balletitruupile, aidates soetada trupi füüsilise korrashoidmiseks Pilatese masinad, eks sport ja kultuur kaivad käsikäes! Oleme tänulikud, et saame Vanemuisega ühes rütmis kolm hooaega koos liikuda, toetades teatri julgeid ja väärt loomevalikuid.

Ela ägedatele projektidele kaasa FenixBeti kanalites:
www.instagram.com/fenixbet.ee/
www.tiktok.com/@fenixbet

Vanemuine digiajastu laval

TEKST VIRGE RATASEPP
FOTO RASMUS KULL

Esireas: Rael Rent, Marta Mutso.
Tagumises reas: Rasmus Vendel,
Liisa Pulk, Ana Maria Gergely,
Veiko Porkanen.

Teater ei piirdu enam ammu nelja seinaga – see toimub ka seal, kus lava mahub peopessa ja publik istub ekraani taga, ühismeedias. Vanemuine on oma teatrieluolu jaganud sotsiaalmeedias juba 15 aastat, aga seda kõike peamiselt nii, et üks kanal tutvustab kogu teatri tööd. Kolmežanriteatrina on Vanemuise suur väljakutse olnud jagada tähelepanu võimalikult võrdselt draama, muusika, balleti ning muu teatrielu vahel.

Sooviga tõsta ekraanivalgusesse just oma tegemisi hakkasid loominguilised osakonnad kasvatama iseseisvaid sotsiaalmeedia-kanaleid, et jagada teatrielu neile omases võtmes – sõltumatult teistest žanritest. Nii on teater tasa ja targu oma sotsiaalmeedia-tiibu sirutanud ning nüüdseks on Facebookis ja Instagramis nähtavaks saanud kõik Vanemuise loominguilised osakonnad.

Kui lehel Vanemuine Ballett on balleti-artistid loonud sisu kõige kauem ja kõige stabiilsemalt, siis Vanemuine Draama, mis on vaheldumisi säranud ja vaikinud, sai alles hiljaaegu uue hingamise tänu jah-sõnale, mille andsid ühiselt näitlejad Liisa Pulk, Rasmus Vendel ja Veiko Porkanen. Vanemuine Muusika on aga veel oma teekonna alguses: kanal sündis alles 2025. aasta rahvusvahelisel muusikapäeval, 1. oktoobril.

„Meie konto on eklektiline ja loominguline,“ ütlevad draamalehe eestvedajad, „mida on väärt näidata, seda näitame.“

Visuaalne täpsus ja esteetika

Lehe Vanemuine Ballett taga seisab balletisolist Ana Maria Gergely, kes võttis teatepulgale üle aastaid kanalit vedanud balletiartistilt Alexandra Foyenilt. 2024. aastal Vanemuisega liitunud Ana sukeldus mitte ainult balletiellu, vaid ka selle sotsiaalmeedia sügavusse. Sisse oli tallatud juba visuaalselt kindla käekirja ja tugeva esteetilise välimusega tee, mida mööda edasi minna.

Postituste sisu loomine tuleb Anal pigem loomulikult, sest tantsu kõrvalt on tema hobiks fotograafia. Tähelepanelik lugeja ehk märkas, et Rambis esikaanefoto autor on samuti Ana. Nii on rumeenlanna oskuslikult sidunud üheks tervikuks balleti, foto- ja videograafia ning ühismeedia lavasära. „Balletil on kalduvus meie elu veidi üle võtta, sest see on nii detailirohke töö. Seetõttu on hea keskenduda ka millelegi muule, et mitte balleti sisse ära uppuda,“ jagab Ana oma kogemust. Ta lisab, et tema suurim motivaator balleti lehte hallata on loominguline protsess, mis lubab summeerida kõik tema huvid.

Sotsiaalmeedias visuaalse loo jutustajana on Ana suurim rõõm hetk, kui ta pistab mälukaardi arvutisse ja sealt vaatavad vastu head balletifotod. „Artistina on mul privileeg teha balletipilte etenduseks valmis seatud valgusega. Kasutan seda hea meelega ära, kuigi lava tagant pildistamine ei ole balleti esteetika ja joonte jaoks alati parim nurk,“ mõtiskleb ta. Siis püüabki Ana kasutada ära oma tantsijaeelist ning leida need salajased vaatenurgad, mis toetavad esteetikat kõige paremini.

„Vahel on see ka keeruline, sest osalen ise enamikus lavastustes. Siiski ei vahetaks ma seda võimalust millegi vastu, sest mulle meeldib mitut asja korraga teha,“ ütleb Ana.

Sõna, inimene ja emotsioon

Draamaosakonna ühismeedia eristub teistest: seal on rohkem teksti, sisu ja emotsiooni. „Meie konto on eklektiline ja loominguline,“ ütlevad draamalehe eestvedajad, „mis on väärt näitamist, seda näitame.“

Draama ühismeediasse sisu loomine on jaotunud kolme inimese vahel – nii on piltlikult kõik prooviprotsessid ja lavastused sisuloojatega kaetud ning midagi olulist ei tohiks vahele jääda. Kes parasjagu millegagi seotud on, see ka postitab: olgu selleks nopped prooviprotsessist, lavastusmeeskonna mõtete kajastamine või plakatid pildistamise telgitagused. „Fakt, et me näitlejatena seda ise teeme, annab kõigele isiklikuma puudutuse,“ leiab Rasmus Vendel. Vaid nii saab publikule pakkuda personaalsemaid sissevaateid, mis muidu jääksid proovisaali ukse ja eesriide taha varju.

Olles pühendunud oma trupile, portreerib draamaosakonna virtuaalne päevik lavastuste kõrval ka inimesi. „On oluline, et publik tunneks näitlejaid, kes trupis ja teatris on. Mida tuttavam on näitleja, seda rohkem tahad sa teda laval ka näha,“ arutleb Liisa Pulk, vihjates trupiliikmeid tutvustavale ankeedile.

Ankeeti täiendavad kindla fotokäekirjaga pildid. Veiko Porkaneni tehtud fotod draamatrupi liikmetest jäävad oma stiiliga silma ja meelde – nii kompositsiooni ja valguse kui ka teatrimaja pimedate nurgataguste poolest, kus fotoklõpsud sageli tehtud on.

Näib, et ka trupile meeldib kuvand, mille draamaosakonna sotsiaalmeediahaldurid nendest ühismeediasse on loonud. „Nurinat pole kuulda olnud. Eks meie poolt on tark nende tagasisidet ka mitte küsida,“ naeravad näitlejatest sisuloojad.

Värske hääl ja loomevabadus

Vanemuise sotsiaalmeediakolmiku pesamuna – Vanemuine Muusika – elava ja vahetu sisu eest seisavad esimene viiul Marta Mutso ja ooperikoori artist Rael Rent. Värsket sisuloojatena on nad postituste loomisel paindlikud, ent on hoidnud põhimõtet, et kanalid oleksid vähemalt paar korda nädalas aktiivsed ning et enne igat etendust saaks publik kutse saali.

Nii näeb muusikakanali *story*'des enam lavataguseid hetki ning postitustes lavastusi või kontserditegevust puudutavat sisu. Samm-sammult soovitakse sisu veelgi mitmekesisemaks muuta: tuua ekraanivalgusesse muusikaosakonna persoone ning jagada muusika sünni tagamaid, mis publiku ette tavaliselt ei jõua.

Põhjus, miks muusikutest said sotsiaalmeedialoojad, on suures plaanis sama, mis nende kolleegidel draamas ja balletis. „Meid motiveerib potentsiaal, mida muusikaosakonnas näeme. Teeme siin Tartus midagi väga erilist – see väärib laiemat kõlapinda!“ leiavad Marta ja Rael ning lisavad, et see on võimalus ka isiklikuks arenguks: „Saame avastada uusi perspektiive, katsetada erinevaid väljendusviise ja tunda rõõmu ühise missiooni nimel tegutsemisest.“

Vanemuise muusikaosakond on kihiline nagu küpsisetort: seal tegutsevad solistid, ooperikoor, orkester, dirigendid ja muud taustajõud – kõik väärivad laiemat tähelepanu. Nii on Marta ja Raeli üks suurimaid väljakutseid selle tähelepanu võrdne jagamine. „Püüame hoida võimalikult head tasakaalu nii erinevate artistide esiletoomises kui ka turundusliku ja loomingulise sisu vahekorras,“ selgitavad nad.

Üks kõigi ja kõik ühe eest

Vanemuise sotsiaalmeediapõld on nüüdseks rikkalik ja mitmekesine. Teatri kesksete Facebooki ja Instagrami kanalite kõrval annavad loomingulised osakonnad – draama, ballett ja muusika – publikule oma hääle ning vaate teatri igapäevaelu – sellele, mis sünnib proovisaalis, eesriide taga ja laval. See on tõeline „üks kõigi ja kõik ühe eest“ – teater, mis toimetab ühe katuse all kolmes eri rütmis.

Teater sinu sotsiaalmeediavoos

FB: VANEMUINE

IG: VANEMUINE

IG: VANEMUINEMUUSIKA

IG: VANEMUINEBALLETT

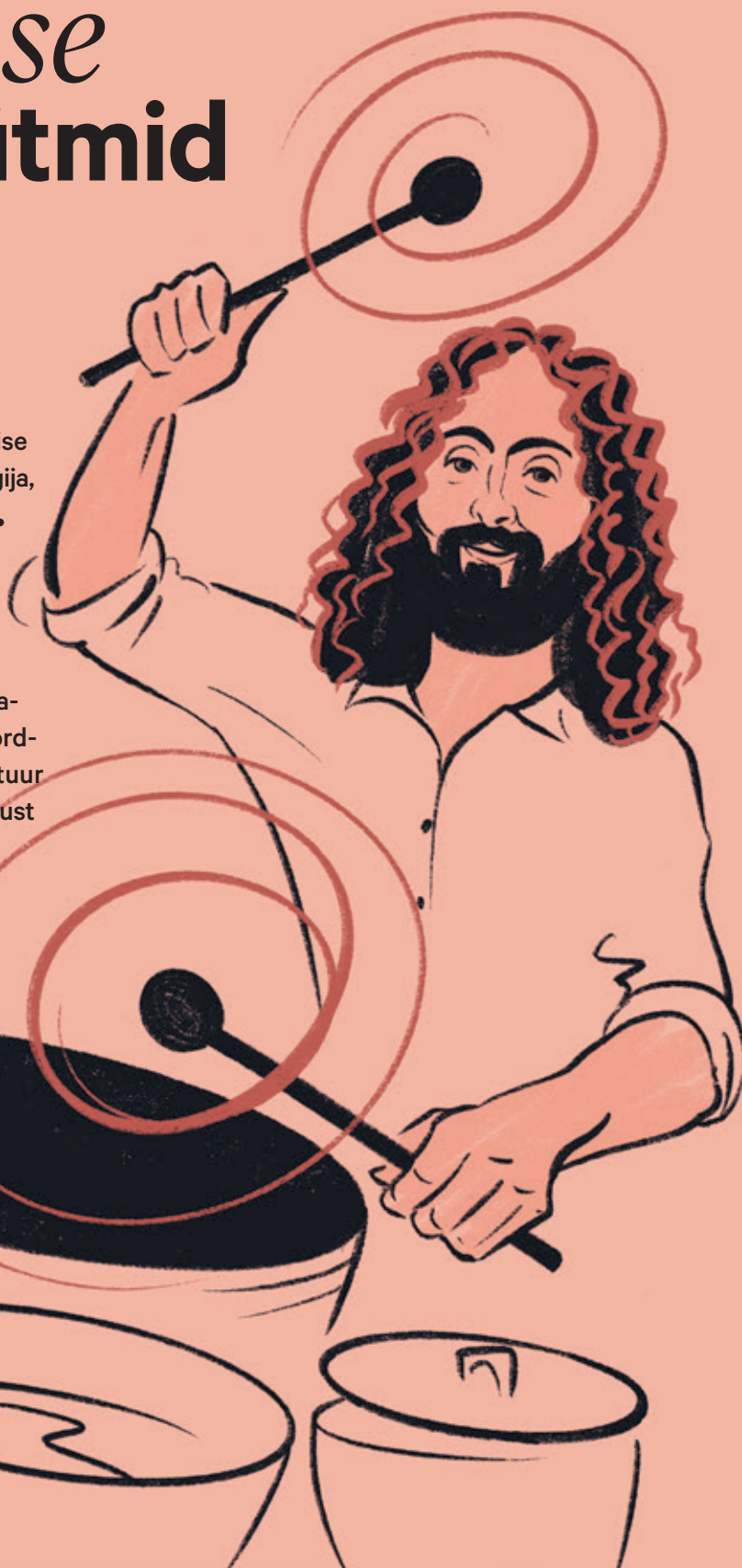

IG: VANEMUINEDRAAMA

Itaallase köögirütmid

TEKST VIRGE RATASEPP
ILLUSTRATSIOON AIDE EENDRA

Kui potid ja pannid hakkavad kõlama nagu trummikomplekt, on köögis tõenäoliselt Vanemuise sümfooniaorkestri löökpillimängija, itaallane **Andrea Radi**. Esimest korda üheskoos tuhandete eestlastega laulukaare all laulmine kinnitas talle, et muusika ühendab sama võimsalt kui ühine sööma-aeg. Seega on Andrea jaoks võrd-selt tähtsad nii pasta kui partituur — mõlemad vajavad kirge, täpsust ja õiget tempot.

Itaalia ja toidu suhe on midagi enam kui lihtsalt söögitegemine – see on osa rahvuslikust identiteedist ja elustiilist. Andrea sõnul on itaallaste toidukultuuri keskmes mitte ainult toit ise, vaid ka selle ümber jagatud aeg – pere, sõbrad ja jutuhoos kulgevad hetked. „Ükski söömaaeg ei kesta liiga vähe ega liiga kaua – aega on alati piisavalt suhtlemiseks, heade toorainete nautimiseks ja traditsioonide hoidmiseks. Me võtame toitu tõsiselt – vahel ehk liigagi tõsiselt,“ naerab ta.

Piimarahvas

Võiks arvata, et eestimaine toit põhjustab päikeselise Itaalia köögiga harjunud mehele väikese kultuurišoki, kuid midagi sellist ei juhtunud. Rootsis elades oli Andrea juba saanud sissejuhatuse põhjamaade maitsetesse, nii et Tartusse kolinuna ta suuri üllatusi poelettidel ei oodanud.

Küll aga märkas ta üht iseloomulikku joont: eestlased armastavad piimatooteid. „Ma polnud kunagi näinud nii pikki lette, kus reas kõikvõimalikud kodujuustud, kohupiimad, keefirid ja kohukesed!“ muigab Andrea. Praeguseks on ka temast saanud suur piimatoodete sõber – kodujuust ja kohupiim kuuluvad lahetamatult itaallase külmkappi.

Põhjamaaine üllataja

Kui aga otsida seda kõige ootamatumat kohtumist Eesti köögis, siis osutab Andrea tatra poole. Eestlaste jaoks nii tavaline tatar oli talle täiesti tundmatu. Nüüd on tatar leidnud kindla koha mehe menüüs, just nagu must leibki, mis maitseb Andrea kõige paremini praetult ja küüslauguga.

Pooltühi külmik

„Viimasel ajal ma eriti ei kokka,“ tunnustab Andrea, kelle aeg kulub teatris pilli harjutamisele või etenduste ja kontsertide andmisele. Seetõttu kujundab tema igapäevast söögilauda teatrisöökla.

Kodus süüa tehes jääb ta aga truuks oma juurtele ja valmistab endale kiirelt ühe maitsva pasta. „Ma elan üksi, nii et suurt toiduvaru mul külmkapis

ei ole. Väga lihtne on osta liiga palju ja siis pool rikkemise tõttu ära visata,“ arutleb Andrea. Pooltühi külmik ja soe lõunasöök teatris moodustavad tema jaoks täiusliku harmoonia.

Keelatud carbonara

Andrea köögigunnetust on kõige enam mõjutanud tema ema, nagu ilmselt paljudel meist. „Ja mitte ainult nende roogade pärast, mida ta valmistab, vaid ka nende, mida ta ei tee. Näiteks ei meeldi emale tugevate lõhnadega toiduained, nagu juust,“ räägib Andrea.

„Kui ema kodus ei olnud, söime koos isa ja vennaga neid „keelatud“ toite,“ meenutab ta. „Üks neist oli *pasta carbonara* – roog, millel on minu jaoks siiani eriline, nostalgiline tähendus.“

Köögisoolo

Kui jutt jõuab pastani, muutub Andrea silmades helk – umbes nagu siis, kui dirigent tõstab taktikepi –, sest *pasta carbonara* pole lihtsalt toit, vaid väike soolo Itaalia köögist. Ja nagu iga hea muusikapala, nõuab see õiget tempot ja head tunnetust.

Nüüd on see hetk, kui itaallane võtab toitu väga tõsiselt, sest oma *carbonara* retsepti Andrea meile ei avalda. „Ma ei tunne, et olen õige inimene seda tegema – see on nii ikooniline roog ja selle valmistamise üle vaieldakse väga palju,“ suunab Andrea retseptihuvilised veebikokaraamatuid sirvima.

Koledad, aga head

Just *carbonara* tegi Andrea aga ühe magustoidu austaja. Kui *carbonara*’t tehes kuluvad ära kõik muna-kollased, siis ega munavalgegi mehe köögis raisku lähe. Neist sünnivad *brutti e buoni* ehk „koledad, aga head“ küpsised.

Tõepoolest, nende Põhja-Itaalia klassikaliste küpsiste välimus ei püüa pilku, kuid juba esimene amps tõestab, et ilu polegi alati oluline. Just nagu eluski – tähtis on, mis on sees! Krõbe koorik, pähkline süda ja magus järelmaitse – kõlab ju nagu täiuslik lõpp ühele söögikorrale!?

Brutti e Buoni

Koledad, aga head küpsised

Brutti e buoni küpsiste retsept on lihtne, aga kui need ahjus küpsevad, hakkab kogu elamine helisema, sest nendest tulenev aroom on kui lõhnade sümfoonia – proovi järele!

Vaja läheb (u 20 küpsist):

- 150 g sarapuupähkleid (või mandleid)
- 100 g suhkrut
- 2 munavalget
- näpuotsatäis soola
- ½ tl vanillisuhkrut või paar tilka vanilliekstrakti
- Soovi korral võid lisada ka veidi riivitud sidrunikoort või sortsukese rummi – mõned itaallased teevad nii.

Valmistamine

Rösti pähklid. Pane pähklid ahjuplaadile ja rösti 180 °C juures umbes kümme minutit, kuni need on kuldseid ja lõhnavad. Lase jahtuda ning haki jämedalt (võid kasutada ka köögikombaini – jäta mõned suuremad tükid, need annavad mõnusa tekstuuri).

Vahusta munavalged. Mõni tilk sidrunimahla aitab saada ilusa vahu. Ära veel soola lisa, see võib vahustamist pärssida. Kui vaht hakkab

ilmet võtma, lisa aeglaselt suhkur samal ajal edasi vahustades. Viimasena lisa vaniljet.

Lisa pähklid. Sega ettevaatlikult alt üles tõstvate liigutustega, et mitte rikkuda kogu töö tulemust, mille just vahustamisega saavutasid. Lisa ka näpuotsatäis soola – see toob maitse paremini esile. Kalla segu potti ja kuumuta keskmisel tulel 5–10 minutit aeg-ajalt õrnalt segades, kuni segu muutub veidi paksemaks.

Tõsta tainas ahjuplaadile. Kata plaat küpsetuspaberiga. Tõsta lusikaga väikesed kuhjakesed tainast plaadile – need ei pea olema ilusad, koledus ongi nende võlu!

Küpseta. 160 °C juures 20–25 minutit, kuni küpsised on kuldseid ja kergelt pragunenud. Ära tugine ainult kellale. Kui küpsised on mõnda aega ahjus olnud, torka kahvel sisse ja tunnetas selle sisu – see ei tohiks olla nätske. Jahtudes tahenevad küpsised veel kõvemaks ja lõpptulemus peaks olema mõnusalt krõbe.

Buon appetito, ragazzi!

(Head isu, sõbrad!)

Laulukaare all tunnetatud ühtsus

Kui itaallase rahvustunnet kannab toit, siis eestlane väestab end laulu- ja tantsupeol. On see ju üks meie rahvustunde ja järjepidevuse sümbolitest. 2025. aasta laulupeost võttis osa ka Vanemuise teatri segakoor, millega liitus Andreagi. Suur tänu selle eest kuulub orkestri hispaanlasest tuubamängijale Andoni Monux Ugaldele, kes laulis end koori ja veenis ka sõbra ühes liituma.

„Ma ei pea end lauljaks,“ tunnistab Andrea, „aga nägin selles võimalust harjutada intonatsiooni ja kogeda muusikat teisest küljest.“ Laulukaare all laulmine oli tema sõnul ülivõimas kogemus. „Ma tundsin tõelist ühtekuuluvustunnet,“ rääkis itaallane, kes rõõmustas mitte ainult muusikast saadud emotsiooni üle, vaid oli vaimustuses ka eestlaste kaunistest ja detailirohketest rahvarõivastest.

Laulupeo maagia

Laulumenüüst meenub Andreale lõbus „Tuljak“, mida oli raske täielikult nautida. „Pidin liiga palju keskenduma, et õiged sõnad saaks õigel ajal välja öeldud,“ naerab ta.

Kõige liigutavam hetk, nagu paljude eestlastegi jaoks, saabus aga „Ta lendab mesipuu poole“ ajal. „Laul ise on tohutult kaunis ja kui sellele lisada kogu eelnev emotsioon, siis see on midagi erakordset. Selle esitamise ajal taevas hämardus ja inimesed süütasid oma telefonide taskulambid – see oli väga maagiline,“ jagab itaallane kogetut.

Tänuväärne supp

Muusika kõrvalt võib ju öelda, et laulu- ja tantsupidu on ka üks suur söögipidu. Toitlustamist vajab ikkagi kümneid tuhandeid suid. Andrea kiidab väga kõiki suppe, mida laulupeoliste jaoks pakuti. Kuna ta oli just Itaaliast tulnud – ja ega teagi, kas asi oli Eesti suveilmaga kohanemises või oligi jahe –, oli Andrea noil päevil pigem külm olla. Seega oli igapäevane kausi sooja suppi mehe jaoks tõeline õnnistus.

Draama

Palavik
Hiilgav!
Nimi
Akadeemiline lühis
Ütlemata
La vita nuova
Koletis kutsub
Richard III
Big Mother
Nukumaja
Päevaraamat
Elleni sekund
Minu geniaalne sõbranna
Magavad mehed
Armas ilves
Lõpp
Antigone
Päikesepoisid
Sada grammi taevasina
Mägede iluduskuninganna
Niskamäe naised
Vennad Lõvisüdamed
Marta ja Miisu

Ütlemata

Draama

Dramaturgid Mari-Liis Lill ja Siim Nurklik

Lavastaja Mari-Liis Lill

Kunstnik Arthur Arula

Valguskunstnik Rene Liivamägi (Tartu Uus Teater)

Muusikaline kujundaja

Ardo Ran Varres

Liikumisjuht Rauno Zubko

Osades Mirjam Aavakivi (EMTA Kõrgem Lavakunstikool), Piret Laurimaa, Jüri Lumiste, Veiko Porkanen, Reimo Sagor, Külliki Saldre, Aivar Tommingas, Ardo Ran Varres

Kas sul on olnud tunne, et mingid jutud on pereringis rääkimata? Et on teemad, millest sa oma vanematega ei räägi? On küsimused, mida sa tahaksid oma pereliikmelt küsida, aga ei küsi? On vestlused, mis

on pidamata, ja need ei anna rahu? Et me räägime üldse liiga vähe, peaksime rohkem, aga ei oska, ei julge, ei tea, kuidas. Sest puuduvad eeskujud. Sest oleme mustrites kinni. Sest hetk pole õige. Terve riigitäis ütlemata jäänud asju, vastuseta küsimusi, puudu jäänud sidemeid. Ja need mõjutavad meie elusid, kajavad meie sees, tahame seda või mitte.

Dokumentaallavastus „Ütlemata“ on kokku kogunud paljude eestlaste rääkimata jäänud lood: nii need, mis jäävadki igavesti rääkimata, kui ka need, kus keerulised, aga olulised vestlused saavad alustatud ja endasse kogutud raskus hajub. Sest selles, mis on ütlemata, oleme alati nii üksi ja kaugel. Aga jagamises on kokkusaamise võimalus.

Esietendus 10. jaanuaril 2026 Sadamateatris

Koletis kutsub

FANTAASIALUGU NOORTELE

Koletis kutsub

Fantaasialugu noortele

Tõlkija Pirjo Jonas

Lavastaja Taavi Tõnisson
(Eesti Noorsooteater)

Kunstnik Kristjan Suits

Helilooja ja muusikaline

kujundaja Markus Robam

Valguskunstnik Priidu Adlas
(Eesti Draamateater)

Liikumisjuht Ingmar Jõela

Osades Rasmus Vendel, Kristin Prits, Andres Mähar, Merle Jääger, Marika Barabanštšikova, Margus Jaanovits, Ken Rüütel, Kaarel Pogga, Robert Annus, Iris Viru

Conor on mures. Tegelikult isegi rohkem kui mures, sest ema, kellega nad kahekesi elavad, on haige. Ema kinnitab pojale, et saab kindlasti terveks, aga Conor teab, et see ei ole nii. Mida teha olukorras, kus mure ja hirm sinu sees on nii suur, et ei julge seda isegi iseendale tunnistada? Ainuuksi mõte sellest, mis paratamatult ees ootab, on nii hirmutav, et Conor ei suuda sellele mõttele otsa vaadata. Ja siis ilmub Koletis ...

„Koletis kutsub“ on lugu julgusest, eneseületamisest, hirmust ja armastusest, murest. Aga ka lohutusest ja abist, mis võib ilmuda kõige ootamatul kujul.

Põhineb PATRICK NESSI romaanil, mille aluseks on SIOBHAN DOWDI idee.

See on ingliskeelse näidendi „A Monster Calls“ tõlge, mille on lava jaoks kohandanud SALLY COOKSON, ADAM PECK ja esmalavastuse trupp.

Esietendus toimus 2018. aastal Londoni Old Vic teatris koostöös Bristol Old Vic teatriga

Näidend võitis 2019. aastal Laurence Olivier' auhinna.

Soovituslik vanus 13+

**Esietendus 24. jaanuaril 2026
Vanemaise väikeses majas**

Akadeemiline lühis

DRAAMA

Akadeemiline lühis

Draama

Autor Juha Jokela

Tõlkija Kai Aareleid

Lavastaja Taago Tubin

Kunstnik Kristjan Suits

Valguskunstnik Priidu Adlas
(Eesti Draamateater)

Helilooja Day Of The Triangle

Videokunstnik Martin Rästa

Osades Maria Annus, Ragne
Pekarev, Liisa Pulk, Karol Kuntsel,
Hannes Kaljujärv, Miika Pihlak

Sotsiaalsühholoogia professor
Johanna Virt alustab teaduslikku
uurimistööd, mis käsitleb muutusi
ülikooli sisekliimas. Üha enam saab
selgeks, et kaasaegne akadeemiline
maailm on üle võtnud ärimaail-
ma keelt, seadusi, tulemusnäitajaid,
möödikuid ja edetabeleid. Sama-
väärselt on kahanemas teadurite
motivatsioon ja töörõõm ning
kummitamas läbipõlemine.

Uurimistöö edenedes satub
Johanna eneselegi ootamatult
ülikooli juhtkonnaga konflikti, mil-
lesse on peagi kaasatud ka tema
kolleegid ja pereliikmed. Vastasseis
paneab tõsiselt proovile Johanna
ametialase eetika. Kuidas hoida
teaduse ja hariduse ideaale maa-
ilmas, kus tõeste teadmiste tähtsus
on hääbumas ja kuuldavaks saavad
vaid kõige valjemad hääled?

Juha Jokela (1970) on rahvusvahe-
liselt tuntud soome teatrilavastaja,
näitekirjanik ja stsenaarist.

„Akadeemiline lühis“ (originaal-
pealkirjaga „*Dosentit*“) esietendus
Soome Rahvusteatri 2021. aastal
ja on pälvinud Soome Teaduste
Akadeemia inimõiguste auhinna.

**Esietendus 21. veebruaril 2026
Vanemuise suures majas**

La vita nuova

DRAAMA

La vita nuova

Draama

Autor Luigi Pirandello

Romaani tõlkija Merike Pau

Dramatiseerija ja lavastaja

Priit Strandberg

Kunstnik Kristjan Suits

Muusikalised kujundajad

Johan Randvere ja Priit Strandberg

Osades: Kaarel Pogga,

Piret Laurimaa, Kristin Prits,

Mirjam Aavakivi (EMTA Kõrgem

Lavakunstikool), Veiko Porkanen,

Reimo Sagor, Karol Kuntsel, Johan

Randvere

Luigi Pirandello värvika tegelasgaleriiga sündmusterohke romaan „Kadunud Mattia Pascal“ (1904) teeb meid tuttavaks väikeses Itaalia külakeses elava Mattiaga, kes loeb lehest omaenda surmateadet. Kas ei paista siit erakordne võima-

lus lõigata läbi kõik eelnenu, visata see minema kui armetu mustand ning alustada oma elu uuesti, täiuslikult vabana? Kas on võimalik täiuslik elu? Kas on võimalik põgeneda iseenda, maailmas vohava alatuse, seaduse, aga ka armastuse ja halastuse eest?

Itaallasest maailmakirjanduse klassiku Luigi Pirandello loomingu jõudmisest Eesti teatrisse täitub peagi sada aastat. Sealpeale on tema näitemängud, mille sisuks elu ja teatri, tõe ja illusiooni vastasseis, pakkunud ka meie lavadel võrdselt nii mängurõõmu kui võimalust mõttemängudeks. Ent Pirandello oli tuntud ka proosakirjanikuna – siinne lavastus on esimene katse Eestis panna lavale mõni Pirandello romaanidest.

Esietendus 2. mail 2026
Sadamateatris

Muusika

La traviata
Libahunt
Silva
Boheem
Kuningas Arthur
Kinky Boots ehk Kirglikud kontsad
Turandot
Julius Caesar
Tristan ja Isolde
Don Giovanni
Nunnad hoos

Muusikajuht ja peadirigent Risto Joost

Libahunt

MARGO KÕLARI JA IVAR PÕLLU OOPER AUGUST KITZBERGI
NÄIDENDI AINETEL

Libahunt

**Margo Kõlari ja Ivar Põllu ooper
August Kitzbergi näidendi
ainetel**

Helilooja Margo Kõlar

Muusikajuht Kasper Joel Nõgene

Dirigent Aleksandr Bražnik

Lavastaja ja libretist Ivar Põllu
(Tartu Uus Teater)

Kunstnik Kristiina Põllu (Tartu
Uus Teater)

Valguskunstnik Rene Liivamägi
(Tartu Uus Teater)

Lavastaja assistent Merle Jalakas

**Vastutav kontsertmeister-
repetiitor** Toomas Kaldaru

Kontsertmeistrid Piia Paemurru,
Ele Sonn

Peakoormeister Kristi Jagodin

Koormeister Martin Sildos

Koori kontsertmeister Stefano
Chiurchiú

Osades Pirjo Jonas või Marta
Paklar, Rael Rent või Grete Oolberg,
Rasmus Kull või Oliver Timmusk,
Karmen Puis või Annaliisa Otsa,
Märt Jakobson või Kristjan Häggblom,
Simo Breede või Janari Jorro, Merle
Silmato (Soome Rahvusooper) või
Eve Kivisaar jt

**Vanemuise ooperikoor ja
sümfooniaorkester**

Suhteliselt tavaline armastuse lugu. Tüdrukule meeldib poiss, poisile meeldib tüdruk. On muidugi väike nüanss, et tüdruk on võõrast soost. Ning teine nüanss, et on veel teinegi tüdruk, kellele poiss meeldib. Nii et hästi see lõppeda ei saa, läheb lahti nõiajaht.

Muidugi, poiss võiks kannu maha panna ja ise midagi arvata ja otsustada, mitte lasta end naistel pillutada. Aga kuidas sa tead, mis on õige, kui aastasadu on sinu sugu aretatud armetuks allujaks? Ja kes see poiss siis on, et midagi ise otsustada?

„Libahunt“ on Tartu Uue Teatri loovjuhi Ivar Põllu esimene lavastus Vanemuise teatris, küll aga mitte esimene kord, mil Tartu teatripublik Põllu ooperilavastust näeb: 2019. aastal esietendus Tartu Uues Teatris Alo Põldmäe kammerooper „Emajõe ööbikud“.

Esituskeel: eesti
Tiitrid: eesti, inglise

**Esietendus 7. veebruaril 2026
Sadamateatris**

La traviata

GIUSEPPE VERDI OOPER

La traviata

Giuseppe Verdi ooper

Helilooja Giuseppe Verdi

Libretist Francesco Maria Piave

Muusikajuht ja dirigent

Risto Joost

Dirigendid Aleksandr Bražnik,

Martin Sildos

Lavastaja Samuel Harjanne

(Soome)

Kunstnik Peter Ahlqvist (Soome)

Kostüümikunstnik Tinja Salmi

(Soome)

Koreograaf Jack Johansson

(Rootsi)

Valgus- ja videokunstnik

Toni Haaranen (Soome)

Osades Perrine Madoeuf

(Prantsusmaa) või Elena Brazhnyk

(Rahvusoper Estonia), Raimonds

Bramanis (Läti Rahvusoper) või

Heldur Harry Põlda (Rahvusoper

Estonia), Janis Apeinis (Läti

Rahvusoper) või Rauno Elp

(Rahvusoper Estonia), Karmen

Puis või Rael Rent, Rasmus Kull

või Hisatoshi Nezu, Simo Breede

või Janari Jorro, Taavi Tampuu või

Simo Breede, Pirjo Jonas või Ursula

Roomere, Hisatoshi Nezu või Oliver

Timmusk, Märt Jakobson või

Kristjan Häggblom, Janari Jorro

või Egon Laanesoo

Vanemuise ooperikoor, balleti-

trupp ja sümfooniaorkester

Kurva saatusega kõrgklassi kurtisaani Violetta ja noore aadliku Alfredo kirglik armulugu Alexandre Dumas noorema romaani „Kameelia-daam“ ainetel, mille helilooja Giuseppe Verdi ja libretist Francesco Maria Piave 1853. aastal ooperi kullafondi põlistasid. Ühiskondlikke eelarvamusi ja omavahelisi arusamatusi trotsides käivad Violetta ja Alfredo läbi tulest ja veest, ent paraku ei jõua nende ühine õnn kaua kesta.

Oma mitmete muusikalilavastustega Vanemuises juba omainimeseks saanud Samuel Harjanne, kelle jaoks aastal 2024 Tampere lavastatud „La traviata“ märkis debüüti ooperilavastajana, toob selle 19. sajandi Pariisis aset leidva loo sündmustiku 1920ndatesse, ülistamaks toona Lääne-Euroopas levinud luksuslikku ja elegantset *art déco* kunstistiili. Giuseppe Verdi hingematvast ooperipärlist värsket tõlgenduse loomisel on Harjanne ammutanud inspiratsiooni menufilmidest „Moulin Rouge!“, „Kaunis naine“ ja „Suur Gatsby“.

Lavastus valmib Vanemuise teatri ja Harjanne Company Ltd. koostöös.

Esituskeel: itaalia

Tiitrid: eesti, inglise

Esietendus 11. aprillil 2026

Vanemuise suures majas

Reini kuld

RICHARD WAGNERI OOPERITETRALOOGIA
„NIBELUNGI SÖRMUS“ I OSA

Reini kuld

Richard Wagneri ooperitetraloogia
„Nibelungi sõrmus“ I osa

Saaremaa ooperpäevad 2026

Autor Richard Wagner

Muusikajuht Risto Joost

Lavastaja, kunstnik ja
valguskunstnik Michiel Dijkema
(Holland)

Osades Ain Anger, Koit Soasepp
(Soome Rahvusoper), Anneli
Peebo (Viini Volksoper),
Monika-Evelin Liiv, Liene Kinča
(Läti), Sandra Laagus (Berliini
Riigiooperi Stuudio), Kadri Raalik
(Rahvusoper Estonia) või
Annaliisa Otsa, Mati Turi, Rauno
Elp (Rahvusoper Estonia),
Juhan Tralla, Roland Liiv (Soome
Rahvusoper), Taavi Tampuu jt

Eesti Kontserdi ja Vanemuise teatri
koostöös jõuab Eesti publiku ette
esmakordselt täismahus Richard
Wagneri tetraloogia „Nibelungi sõr-
mus“. Tsükli esimene osa on Saare-
maa ooperipäevade 2026. aasta
programmis. Richard Wagneri 1874.
aastal valminud „Sõrmuse“-tsükli
võib pidada klassikalise ooperire-
pertuaari üheks kõige aukartust
äratavamaks teoseks. Kogupikkus-
ses 15 tunnini ulatuv tsükkel koos-
neb neljast ooperist: „Reini kuld“,

„Valküür“, „Siegfried“ ja „Jumalate
hukk“. Tetraloogia peategelane on
germaani kangelasmüütide jumalate
kuningas Wotan. Iga ooperigurmaan
võiks kogeda seda kaasahaaravat
seiklust, mille libreto ainetik ja
muusika keerukus küündivad üle-
loomulike mõõtmeteni.

Saaga avateos „Reini kuld“ jutus-
tab „Nibelungi sõrmuse“ algusloo.
Nibelungi kääbus Alberich varas-
tab Reini jõe põhjast võlukulla ning
vermib sellest endale väesõrmuse,
kuulutades end nibelungide valit-
sejaks. Kui sõrmus Alberichilt
röövitakse, neab ta ära nii sõrmuse
kui ka selle tulevased kandjad.
Avateosele järgnevates ooperites
„Valküür“, „Siegfried“ ja „Jumalate
hukk“ rullub lahti jumalate, kange-
laste ja müütiliste olendite pinge-
line võitlus Nibelungi sõrmuse
pärast – võitlus võimu eest allutada
kogu maailm.

Dramaatiline ja intriigirohke sünd-
mustik hõlmab kolme tegelaste
põlvkonda.

Esituskeel: saksa
Tiitrid: eesti, inglise

18. juulil kell 20.00
Kuressaare lossi ooperimajas

Kontserdid

Eesti filmimuusika kullafond

16. jaanuaril 2026 kell 19

Vanemuise suures majas

17. jaanuaril 2026 kell 19

Vanemuise suures majas

11. veebruaril 2026 kell 19

Põlva Kultuurikeskuses

15. veebruaril 2026 kell 18

Paide Muusika- ja Teatrimajas

Solistid Liis Lemsalu, Uku Suviste, Katrin Pärn, Rasmus Kull, Kristjan Häggblom

Taustalauljad Grete Oolberg, Siiri Koodres, Katrin Kapinus, Oliver Timmusk, Risto Orav

Dirigent Martin Sildos

Lavastaja Janek Savolainen

Vanemuise Sümfooniaorkester ja bänd

2023. aastal Memory kontserdisarja tuules algatatud filmimuusika gala fookuses on seekord Eesti filmimuusika kullafond.

Vanemuise fuajee-kontserdid

28. jaanuaril 2026 kell 19

Vanemuise suure maja fuajees

Ansambli V debüütkontsert „Esimesed sammud“

Kavas

Luciano Berio, György Ligeti, Steve Reich, Erkki-Sven Tüür, Carl Nielsen, Anton Reicha, Joseph Haydn

Laval ansambel V:

Cinmaya Ferrara (klarnet), Stefan Kerstan (fagott), Kristin Mürsepp (flööt), JaeWook Sung (metsasarv), Leonardo Cubillo (oboe), Gustavo Pedro (tantsija)

5. mail 2026 kell 19

Vanemuise suure maja fuajees

Kes küll selle laulu löi?

Kavas

Dvořák, Brahms, Mahler, Wolf, Ravel, Fauré, Saar, Bartók, Britten jt

Laval Ursula Roomere (sopran),

Stefano Chiurchiù (klaver)

Vanemuise Sümfooniaorkestri kontserdisari „Klassika“

20. veebruaril 2026 kell 19

Vanemuise kontserdimajas

21. veebruaril 2026 kell 19

Viimsi Artiumis

Kavas

Béla Bartók, Orkestrikontsert, sz. 116
Richard Strauss, Metsasarvekontsert nr 1, Es-duur, op. 11
Richard Strauss, „Don Juan“, op. 20

22. veebruaril 2026 kell 17

Rakvere muusikamajas Ukuaru

Kavas

Arvo Pärt „Cantus in memoriam Benjamin Britten“

Richard Strauss, Metsasarvekontsert nr 1, Es-duur, op. 11

Ludwig van Beethoven, Sümfoonia nr 5, c-moll, „Saatusesümfoonia“, op. 67

Solist Paula Ernesaks (metsasarv, Berliini Filharmoonikud)

Dirigent Risto Joost

Vanemuise Sümfooniaorkester

Vanemuise Sümfooniaorkestri hooaja lõppkontsert

7. mail 2026 kell 19

Viimsi Artiumis

8. mail 2026 kell 19

Vanemuise kontserdimajas

Kavas

Jean Sibelius, Viiulikontsert, d-moll, op. 47
Richard Strauss, Alpisümfoonia, op. 64

Ardo Ran Varrese uudisteose esmaettekannet

Solist Hans Christian Aavik (viiul)

Dirigent Risto Joost

Vanemuise Sümfooniaorkester

teie ||| as m

New Flow. Noorte koreograafide õhtu
Balletigala
Kevadpühitsus
Palve. Kummardus Arvo Pärtile
Kontrastid
Vihm detsembris
Tuhkvalge
Pähklipureja ehk Imeline jõuluöö
Luikede järv

Balletijuht Jevgeni Grib

Kevadpühitsus

BALLETIÕHTU KAHES OSAS

Kevadpühitsus

Balletiõhtu kahes osas

Balletiõhtu raames jõuab publiku ette kaks lühilavastust – Vanemuise balletijuhi Jevgeni Gribi Béla Bartóki muusikale loodud „Läbi/paistev“ ning ühe nõutuima nüüdisaja koreograafi Edward Clugi lava-versioon Igor Stravinski „Kevadpühitsusest“.

Läbi/paistev

Lavastaja Jevgeni Grib

Muusikajuht ja dirigent

Risto Joost

Dirigent Aleksandr Bražnik

Muusika Béla Bartók

Dramaturg Siret Campbell

Lava- ja kostüümikunstnik

Tanel Veenre

Videokunstnik Alyona Movko-Mägi

Valguskunstnik Priidu Adlas

(Eesti Draamateater)

Kevadpühitsus

Lavastaja Edward Clug (Sloveenia Maribori Rahvusteater)

Muusikajuht ja dirigent Risto Joost

Dirigent Aleksandr Bražnik

Muusika Igor Stravinski

Kunstnik Marko Japelj (Sloveenia)

Kostüümikunstnik Leo Kulaš (Sloveenia)

Valguskunstnik Tomaž Premzl (Sloveenia Maribori Rahvusteater)

Vanemuise balletitrupp ja

Vanemuise sümfooniaorkester

Läbi/paistev

Lühiballett „Läbi/paistev“ käsitleb igauht puudutavat nähtust – vananemist, tõlgendades seda karjääri lõpusirgele jõudnud tantsija perspektiivist. See on eluetapp, kus keha ja kohalolu justkui hajuvad, kuid inimese sisemaailm muutub seda selgemaks. Tekib küpsus, mis ei vaja enam toestamist. Läbi/paistev ei ole kadumine, vaid üleminek teisele tasandile. Béla Bartóki „Orkestrikontserdi“ värvikale ja emotsiooniküllasele muusikale loodud lavastuses tantsivad ning saavad sõna etendajad eri generatsioonidest. See on Jevgeni Gribi esimene lavastus Vanemuise balletijuhina ning loominguine taaskohtumine dramaturg Siret Campbelliga, kellega koostöös valmis Gribi esimene täispikk ballett „Tuhkvalge“.

Kevadpühitsus

Igor Stravinski lühiballett „Kevadpühitsus“ on vanal vene rahvalegendil põhinev kultusliku mainega teos, milles noor neitsi peab paganliku kevadjumaluse lepitamiseks rituaalse ohverduse käigus end surnuks tantsima. 1913. aastal Wacław Niżyński lavastatud skandaalsest maailma esiettekandest saati on teos inspireerinud nimekaid koreograafe nagu Maurice Béjart, Pina Bausch ning Edward Clug, kelle tõlgenduses esietendus „Kevadpühitsus“ aastal 2012 Sloveenia Maribori Rahvusteatri. Seejärel on lavastusega üles astunud arvukatel festivalidel üle maailma. Nüüd on ka Vanemuise publikul erakordne võimalus osa saada kaasaegse tippkoreograafi loomingust.

Esietendus 14. märtsil 2026

Vanemuise suures majas

Balletigala 2026

Kunstiline juht Jevgeni Grib

Rahvusvahelise tantsupäeva tähistamiseks toimub Vanemuise teatris suurejooneline balletigala, kus astuvad üles nii Vanemuise balletitrupp kui ka külalissolistid. Gala toob publiku ette möödunud hooaja tantsulised kõrghetked ning rahvusvaheliste külaliskoreograafide spetsiaalselt selleks öhtuks loodud numbrid. Ühtlasi tunnus-tavad Goldtime ja MyFitness kaht silmapaistvat tantsijat omapoolse preemiaga.

29. aprillil 2026 kell 19.00
Vanemuise suures majas

New Flow. Noorte koreograafide õhtu 2026

New Flow. Noorte koreo- graafide õhtu 2026

Vaid kahel maikuu õhtul on Sadamateatris võimalus osa saada noorte, talendikate koreograafide värsketest ideedest ja tantsuloomingust. Vanemuise balletijuhi Jevgeni Gribi algatatud noorte koreograafide õhtu „New Flow“ raames jõuab publiku ette kaks lühilavastust.

Pärast etendust on kõigil võimalus kohtuda artistidega, jagada muljeid ning koos toredate seltskonnaga hea muusika saatel aega veeta.

**16. mail kell 19 ja 17. mail kell 16
Sadamateatris**

Jussikese koolitee
Koletis kutsub
Marta ja Miisu
Kunksmoor ja kapten Trumm
Väike hommikumuusika
Pähklipureja ehk Imeline jõuluöö
Vennad Lõvisüdamed

Noorte- ja lastelavastused

Koletis kutsub

FANTAASIALUGU NOORTELE

Koletis kutsub

Fantaasialugu noortele

Tõlkija Pirjo Jonas

Lavastaja Taavi Tõnisson
(Eesti Noorsooteater)

Kunstnik Kristjan Suits

Helilooja ja muusikaline

kujundaja Markus Robam

Valguskunstnik Priidu Adlas
(Eesti Draamateater)

Liikumisjuht Ingmar Jõela

Osades Rasmus Vendel, Kristin Prits, Andres Mähar, Merle Jääger, Marika Barabanštšikova, Margus Jaanovits, Ken Rüütel, Kaarel Pogga, Robert Annus, Iris Viru

Conor on mures. Tegelikult isegi rohkem kui mures, sest ema, kellega nad kahekesi elavad, on haige. Ema kinnitab pojale, et saab kindlasti terveks, aga Conor teab, et see ei ole nii. Mida teha olukorras, kus mure ja hirm sinu sees on nii suur, et ei julge seda isegi iseendale tunnistada? Ainuuksi mõte sellest, mis paratamatult ees ootab, on nii hirmutav, et Conor ei suuda sellele mõttele otsa vaadata. Ja siis ilmub Koletis ...

„Koletis kutsub“ on lugu julgusest, eneseületamisest, hirmust ja armastusest, murest. Aga ka lohutusest ja abist, mis võib ilmuda kõige ootamatul kujul.

Põhineb PATRICK NESSI romaanil, mille aluseks on SIOBHAN DOWDI idee.

See on ingliskeelse näidendi „A Monster Calls“ tõlge, mille on lava jaoks kohandanud SALLY COOKSON, ADAM PECK ja esmalavastuse trupp.

Esietendus toimus 2018. aastal Londoni Old Vic teatris koostöös Bristol Old Vic teatriga

Näidend võitis 2019. aastal Laurence Olivier' auhinna.

Soovituslik vanus 13+

**Esietendus 24. jaanuaril 2026
Vanemaise väikeses majas**

Kanname elamusi

Kõige mõnusam aeg ootab

 TALLINK

Disainitud ja valmistatud Tartus,
tuntud üle maailma:

- AUTOTÖÖSTUSELE
- MEDITSIINIVALDKONNALE
- MASINAEHITUSELE

Metec- Sinu nägemus,
meie kõrgtehnoloogilised
lahendused!

Tutvu lähemalt meie
toodete ja tööpakkumistega

WWW.METECGROUP.EU

ELAMUSTEKS LOODUD

TOYOTA COROLLA CROSS

Teatrielamuste toetaja
amservauto.ee

AMSERV
TOYOTA ON MEIE HING

CASINO
FENIX

*Parustame
omadesse*

Tähelepanu! Tegemist on hasartmängu reklaamiga. Hasartmäng pole sobiv viis rahaliste probleemide lahendamiseks. Tutvuge reeglitega ja käituge vastutustundlikult!

WWW.HÖLM.EE

Hölm
RESTORAN
ESTIKO ELAMUS

MICHELIN
2025

Maitseelamused

saavad alguse
siin!

DORPAT
ESTIKO ELAMUS

WWW.DORPAT.EE

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi,
et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.
Lubame hea seista fondi käekäigu eest

Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks.

Fondi on võimalik teha annetusi:

SA Tartu Kultuurkapital

Swedbank IBAN: EE092200221011379347, SWIFT: HABAE2X

SEB Pank IBAN: EE251010102052050006, SWIFT: EEUHEE2X

Märksõna: VANEMUISE FOND

Suur aitäh teile Vanemuise fondi poolt:

Olga Aasav, Andrus Ansip, Mart Avarmaa, Alar Kroodo,
Kalev Kase, Mati Kermas, Eero Timmermann,
Tartu linn, Vanemuise advendikontserdil annetajad

Teatri peatoetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Autopartner

Suvekontserdi peatoetaja

Hotellipartnerid

Grimmipartner

Partnerid

KULTUURIMINISTEERIUM

MIX

Paber | Toetame vastu-
tustundlikku metsandust
FSC® C139361

